

Pravni standardi i postupci

Pravni standardi i postupci primena

Pravni standardi i postupci pravično standarda

Pravni standardi i postupci u pravosudnom suđenju na

Pravni standardi i postupci sistemu Srbije

Pravni standardi i postupci presuda i postupci

Pravni standardi i postupci

Pravni standardi i postupci

Primena
standarda
pravičnog suđenja

u pravosudnom
systemu Srbije

**PRIMENA TRANZICIONIH ZAKONA
U SRBIJI 2015. GODINE**

Program ljudskih prava i ovaj izveštaj podržani su od organizacije
Civil Rights Defenders

Zahvaljujemo se partneru na podršci

NASLOV

Primena standarda pravičnog suđenja u
pravosudnom sistemu Srbije: primena
tranzicionih zakona u Srbiji 2015.
godine.

ŠTAMPA

Dual-mode, Beograd

ISBN

978-86-85381-38-6

AUTOR IZVEŠTAJA

Inicijativa mladih za ljudska prava,
Beograd

TIRAŽ

300 primeraka

IZDAVAČ

Inicijativa mladih za ljudska prava,
Beograd

FORMAT

165 x 240 mm

OBRADA

Ivo Matejin

YOUTH INITIATIVE FOR HUMAN RIGHTS
INICIJATIVA MLADIH ZA LJUDSKA PRAVA
NISMA E TË RINJVE PËR TË DREJTAT E NJERIUT

© Inicijativa mladih za ljudska prava

• 2016 •

www.yihr.org

Sadržaj

UVOD	7	Dajana Pospiš	54
		Ivan Janeš	54
		Slučaj Diković vs. Kandić	55
PRAVIČNO SUĐENJE	11	Neonacistička organizacija Nacionalni stroj / antifašistički skup „Stop fašizmu“	58
PRAVOSUĐE U SRBIJI U 2015. GODINI	15	Tribina „Fašistička pretnja“ na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu	59
Izbor javnih tužilaca	16	Slučaj pomagača Ratka Mladića	60
Nepoštovanje procedure izbora tužilaca	16	Suđenje pripadnicima Oslobođilačke vojske Kosova	62
Tužilaštva bez starešinstva	19	Slučaj Žandarmerije u Srbiji	64
„Specijalni“ izbor za specijalne tužioce	20	Slučaj kopanja zlata	65
Predlog izmene Zakona o uređenju sudova	24	Slučaj Stanka Stojanovića	67
Izmene zakona o Visokom savetu sudstva	25	Slučaj Raičić Aleksandra	68
Izmene zakona o Državnom veću tužilaca	26	Slučaj Aleksandra Krstića	69
Pravo na suđenje u razumnom roku – nova zakonska rešenja	28	Slučaj Ranka Panića	71
Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije za 2015. godinu: stanje u pravosuđu	31	Zaključak	71
Funkcionisanje pravosuđa; nezavisnost, odgovornost i profesionalnost sudija i tužilaca	31	Dario Milenković	72
Kvalitet pravde i efikasnost pravosuđa	32	Govor mržnje na internet portalu „Nova srpska politička misao“	74
Institut autentičnog tumačenja	32	Slučaj SNP Naši: „Spisak 30 najvećih srbomrzaca i izdajnika“	76
Slučaj Mišković	33	Govor mržnje lista Kurir – pretnje Danku Runiću	77
Slučaj izbora za člana Saveta REM-a	34	Sloboda okupljanja i Anita Mitić	80
Slučaj autentičnog tumačenja odredbi Zakona o autorskim i srodnim pravima	37		
Predlog izmena regulative za kažnjavanje porodičnog i partnerskog nasilja	39		
MONITORING SLUČAJEVA	41	BIBLIOGRAFIJA	83
Paljenje zastava na skupovima Srpske radikalne stranke	42		
Uroš Mišić	43		
Vladimir Mavrenović	44		
Andrej Vučić - krađa identiteta	46		
Kobre i žandarmi	47		
Napad na Paradu ponosa 2010. godine – Mladen Obradović i drugi	48		
Slučaj paljenja ambasada u Beogradu 2008. godine	50		

Inicijativa mladih za ljudska prava (Inicijativa) od 2011. godine vrši monitoring određenih krivičnih i parničnih postupaka, sa ciljem da analizira stepen praktične primene principa pravičnog suđenja u pravosudnom sistemu Srbije. Inicijativa takođe pažljivo prati i zakonodavne izmene u sklopu reforme pravosuđa, sa posebnim osvrtom na nezavisnost sudstva od izvršne i zakonodavne vlasti.

Posmatrano u petogodišnjem ciklusu koji obuhvata dve reforme pravosuđa, nema velikih pozitivnih iskoraka u nezavisnosti sudstva i pravnoj sigurnosti. Pravo na suđenje u razumnom roku i efikasnost sudstva, koji su od strane građana i građanki prepoznati kao najvažniji faktor nepoverenja u sudski sistem, su dodatno unazađeni usled reizbora sudija i promena sudskih veća, teritorijalne reorganizacije mreže sudova, štrajka advokata i čestih izmena zakonskih odredbi o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku. Krhka nezavisnost pravosuđa je na stalnom iskušenju usled politizacije sudskih postupaka, velikog upliva izvršne i zakonodavne vlasti u izbor nosilaca pravosudnih funkcija i drugih političkih pritisaka.

Izveštaj Primena standarda pravičnog suđenja u pravosudnom sistemu Srbije u 2015. godini napisan je od strane mladih istraživača i istraživačica Inicijative, koji su kroz jednogodišnji program edukacije i praćenja sudskih postupaka stekli dodatno teorijsko znanje o pravu na pravično suđenje i međunarodnopravnim standardima u ovoj oblasti ljudskih prava, kao i praktična iskustva o funkcionisanju pravosuđa u Srbiji kroz prisustvo na raspravama i pretresima u okviru sudskih postupaka i analizom sudskih spisa. Kombinacija dva pristupa: teorijskog i praktičnog, omogućava istraživačima i istraživačicama da steknu celokupniju sliku o stanju pravosudnog sistema u Srbiji od one koju pružaju formalno obrazovanje, medijski izveštaji ili drugi posredni izvori.

Izveštaj se sastoji iz tri celine: u prvom delu su ukratko i krajnje pojednostavljeno predstavljeni elementi prava na pravično suđenje; drugi deo predstavlja pregled rada pravosuđa u 2015. godini, kao i rada izvršne i

zakonodavne vlasti koji direktno utiče na rad pravosuđa; dok su u četvrtom delu predstavljeni odabrani slučajevi koje su pratili istraživači i istraživačice Inicijative.

Inicijativa će nastaviti svoj rad na edukaciji i podršci mladim braniteljima i braniteljicama ljudskih prava koji su posvećeni ideji unapređenja standarda ljudskih prava u Srbiji, kao i na insistiranju na punoj primeni standarda pravičnog suđenja u pravosudnom sistemu Srbije.

U Beogradu,
Februar 2016.

I

Pravično suđenje

Pravično suđenje¹

- *Pristup sudu* Ovo načelo podrazumeva da svaka osoba mora imati pravo na jednak pristup sudu bez ikakve diskriminacije. Pristup sudu znači da je za rešavanje određenog pitanja nadležan organ koji poseduje atribute suda i ima kapacitet donošenja obavezujućih odluka. Ovo pravo može biti povređeno nametanjem velikih iznosa sudskih taksi koje bi nesrazmerno opteretile i onemogućile pojedinca da pokrene postupak.
- *Pravo na pravnu sigurnost i sprovođenje sudskih odluka* Pravo pojedinca da zna koji će se propisi na njega primenjivati u određenom vremenskom periodu, zabranu retroaktivne primene propisa, te predvidivosti sankcije za protivpravnu radnju na teritoriju jedne države. Preduslovi za ispunjavanje zahteva pravne sigurnosti leže u potrebi da pravni propisi budu isti ili barem harmonizovani, te da sudska praksa u velikoj meri bude ujednačena. Teško bi bio povređen princip pravne sigurnosti i jednakog postupanja ukoliko bi se izricale različite sankcije za ista protivpravna dela na prostoru jedne države.
- *Nezavistan i nepristrasan sud osnovan po zakonu* Primarni okvir uživanja prava na pravično suđenje jeste u njenom sprovođenju od strane nadležnog, nezavisnog i nezavisnog suda osnovanog na osnovu zakona. Nezavisnost suda pretpostavlja podelu vlasti u kojoj je sudstvo zaštićeno od uticaja i mešanja izvršne i zakonodavne vlasti.
- *Pravo na javnu raspravu* Ovo načelo garantuje svakom licu pravo na javnu raspravu prilikom utvrđivanja njegovih prava i obaveza, ili prilikom utvrđivanja njegove krivice. Ovo načelo predviđa i određena odstupanja, pa se javnost može isključiti sa celog ili sa dela suđenja ukoliko je to u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu.
- *Rasprava u razumnom roku* Ovo načelo podrazumeva pravo na suđenje u kojem se dolazi do konačne odluke bez nepotrebnog odugovlačenja. Da bi

¹ Krivokapić, Boris; Krstić, Ivana; Paunović, Milan; Međunarodna ljudska prava, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015, Beograd

se utvrdilo da li je u određenom postupku bilo nepotrebnog odugovlačenja moraju se uzeti u obzir sve okolnosti slučaja, posebno njegova složenost, ponašanje stranaka, kao i priroda prava u pitanju.

- *Pretpostavka nevinosti* Svako ko je optužen da je učinio neko krivično delo mora se smatrati nevinim dok se ne dokaže suprotno. Prezumpcija nevinosti znači i da je teret dokazivanja u krivičnom postupku na tužiocu, a tuženi se smatra nevinim dok se njegova krivica ne dokaže.
- *Pravo na zastupanje, pravnu pomoć i samostalnu odbranu* U primarna prava optuženog spada i pravo da se brani sam ili uz pomoć branioca kojeg sam izabere. Ukoliko optuženi nema dovoljno sredstava da plati branioca ima pravo na besplatnu pravnu pomoć, ali to pravo nije apsolutno već zavisi i od toga da li interesi pravde zahtevaju da se ta pomoć dodeli.
- *Besplatna pomoć tumača* Prilikom krivičnog postupka koji se vodi protiv nekog lica ono mora imati pravo na besplatnu pomoć tumača ukoliko ne razume ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu. Pravo na prevodioca se odnosi i na prevod svih relevantnih dokumenata koji omogućavaju optuženom da se upozna sa slučajem koji se vodi protiv njega i da se brani.

II

Pravosuđe u Srbiji u 2015. godini

Izbor javnih tužilaca

Narodna skupština Republike Srbije je, na predlog Vlade Srbije 21. decembra 2015. godine donela odluke² o imenovanju 52 osobe na funkcije javnih tužilaca od 85 osnovnih javnih tužilaštava koliko postoji na teritoriji Srbije. Takođe, predmet izbora bili su i funkcije specijalnog tužioca za organizovani kriminal, kao i specijalnog tužioca za ratne zločine koji nije izabran do dana pisanja ovog izveštaja.

Izbor za pozicije javnih tužilaca kao i specijalnih tužilaca za organizovani kriminal odnosno ratne zločine izazivao je kontroverze zbog sumnjive procedure izbora, kako zbog neuzimanja u obzir ocena kandidata, tako i zbog izostanka redovne procedure izbora tužilaca za 33 osnovna javna tužilaštva. Takođe, posebno problematičan izbor bio je slučaj novoizabranog tužioca za organizovani kriminal Mladena Nenadića, kao i u slučaju razrešenja dosadašnjeg tužioca za ratne zločine Vladimira Vukčevića.

NEPOŠTOVANJE PROCEDURE IZBORA TUŽILACA

Prema Zakonu o javnom tužilaštvu³, Državno veće tužilaca predlaže kandidate za izbor javnih tužilaca Vladi Republike Srbije, a Vlada potom, kao ovlašćeni predlagač, predlaže konačne kandidate za izbor javnih tužilaca Narodnoj skupštini. Udruženje tužilaca Srbije je još pre sednice Skupštine iznelo kritiku⁴ na profil kandidata koje je predložila Vlada, ukazujući da su kriterijumi Vlade nejasni, te da nisu nužno predloženi oni tužioci koji su ujedno ocenjeni kao najstručniji, najosposobljeniji i najdostojniji. Na kritike stručne javnosti, kao i opozicionih poslanika⁵ na izbor tužilaca, ministar pravde Nikola Selaković je reagovao eksplicitnim priznanjem da se Vlada zaista rukovodila i nedozvoljenim političkim kriterijumima prilikom izbora tužilaca: „Nisam politički mazohista da biram one koji potpuno ne odgovaraju politički Vladi. Ali, pre svega, kriterijum je stručnost za obavljanje tužilačkog posla.“⁶ Ova izjava ministra pravde

2 Odluke o izboru javnih tužilaca od strane Narodne skupštine Republike Srbije:

<http://bit.ly/1SzbuUF>;

3 Zakon o javnom tužilaštvu:

<http://bit.ly/1TeT2Db>;

4 „Nije jasno kojim se kriterijumima Vlada rukovodila prilikom predlaganja kandidata za javne tužioce“, Udruženje tužilaca Srbije:

<http://bit.ly/2113xws>;

5 „Rasprava srpskih poslanika oko izbora tužilaca“, Balkan Insight:

<http://bit.ly/1WjhRgt>;

6 Vlada Srbije kritikovana za politizaciju pozicije tužioca“, Balkan Insight:

<http://bit.ly/1PNC5eq>;

potvrdila je sumnje u legalnost procesa izbora, na šta su organizacije civilnog društva reagovala saopštenjem u kome se zahteva smena ministra i ponavljanje postupka izbora javnih tužilaca kako bi se, sada već diskreditovan, proces izbora tužilaca izvršio u skladu sa principima ustavnosti i zakonitosti.

Kako bi se bolje upoznali sa nepoštovanjem procedure izbora javnih tužilaca, krenimo od početka procedure. Prvi korak predstavlja donošenje odluke o oglašavanju izbora za javne tužioce koju donosi Državno veće tužilaca (u daljem tekstu DVT), najkasnije šest meseci pre isteka funkcije javnog tužioca.⁷ Mandat javnog tužioca je, za razliku od mandata zamenika tužioca, ograničen i traje šest godina. Nema smetnji da se isto lice ponovo izabere za javnog tužioca.⁸

U toku prve faze procesa izbora, predstavnici strukovnih udruženja bili su vrlo agilni u nameri da široj javnosti predstave sporne tačke u propisima, kao i mogućim propustima koji bi se posledično mogli dogoditi u praksi izbora javnih tužilaca. Naime, početkom maja 2015. godine stručna javnost je iznosila kritike na izgled Pravilnika koji treba da definiše kako će se ubuduće birati tužioci i njihovi zamenici. Neslaganje sa većinskim stavom pri DVT-u je eskaliralo 5. maja prošle godine, kada je predstavnik Udruženja sudijskih i tužilačkih pomoćnika Srbije Nenad Stefanović napustio radnu grupu za izradu Pravilnika. Osnovna primedba se odnosila na prevelika diskreciona ovlašćenja u rangiranju tužilaca koja je Pravilnik ostavljao predstavnicima DVT-a. Ipak, disonantni tonovi nisu smetali DVT-u da 14. maja usvoji Pravilnik.⁹ U tekstu ovog dokumenta se navodi da će rang lista tužilaca biti utvrđena na osnovu pismenog i usmenog ispita. Za izgled oba testa i njihovo vrednovanje će biti zadužena izborna komisija sastavljena od pet članova koja određuje DVT. Pismeni deo testa nosiće 50, a usmeni 20 bodova.¹⁰

Početkom juna prošle godine, Udruženje tužilaca Srbije organizovalo je konferenciju za medije sa temom „Legitimitet DVT - Gde se izgubilo poverenje građana u tužilaštvo?“ gde su predstavnici strukovnih udruženja izneli kritike na novi Pravilnik, kao i na koruptivne tačke u izboru nosilaca javnotužilačkih funkcija i prevagu subjektivnih nad objektivnim merilima za izbor.¹¹ Ubrzo potom, Udruženje sudskih i tužilačkih pomoćnika Srbije uputilo je inicijativu za ocenu

7 Čl. 78. Zakona o javnom tužilaštvu: <http://bit.ly/1TeT2Db>; čl. 25. st. 1. Poslovnika DVT: <http://bit.ly/1Km7xUP>;

8 Čl. 74. st. 1. Zakona o javnom tužilaštvu: <http://bit.ly/1TeT2Db>;

9 „Pravilnik o kriterijumima i merilima vrednovanja rada javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca“: <http://bit.ly/211fXVb>;

10 „Tužioci nezadovoljni, Evropa odobrila“, Danas: <http://bit.ly/1PuqRxq>;

11 „Gde se izgubilo poverenje građana u tužilaštvo“, UNS: <http://bit.ly/1SNeLEo>;

ustavnosti i zakonitosti Pravilnika Ustavnom sudu po kome DVT bira novog republičkog tužioca, tužioce za ratne zločine i organizovani kriminal, šefove svih tužilaštava i nosioce tužilačkih funkcija.¹² Dodatni problem pri izboru tužilaca predstavlja to što Pravilnik po kome se biraju kandidati, nije odredio kriterijume za ocenu dostojnosti. Uopšte, postoje dva suštinska nedostatka Pravilnika po kome su tužioci bili ocenjeni, o čemu su strukovna udruženja dizala glas pre i za vreme procesa izbora javnih tužilaca¹³. Prvo, Pravilnik ne sadrži nikakve kriterijume i merila za ocenu dostojnosti kandidata, već isključivo za ocenu stručnosti i osposobljenosti, iako je i dostojnost zakonski uslov za izbor javnog tužioca. Drugo, valjalo je očekivati da primena ovog Pravilnika bude naročito sporna kad je reč o usmenom delu provere, tj. o razgovoru sa kandidatom, jer je svaki takav razgovor nužno i po samoj svojoj prirodi više pogodan za impresije, nego za pouzdanu kvantitativnu ocenu. Međutim, osnovni problem primene zakonskih i drugih odredaba, u ovom slučaju, nije ležao u primeni odredaba o razgovoru, već u nečemu što je podobnije za kvantitativnu ocenu.

Kao sledeći korak u procesu izbora, DVT je na osnovu ocenjivanja kriterijuma stručnosti i osposobljenosti, 23. novembra prošle godine utvrdilo Rang listu¹⁴ za prijavljene kandidate za svih 85 tužilaštava u Srbiji. Međutim, kako se navodi u istraživanju koje je sproveo BIRN od 25. decembra 2015. godine¹⁵, umesto da je nakon toga, DVT kao predlog Vladi Srbije uputio listu sa jednim ili više kandidata kako to predviđa zakon, DVT je Vladi uputio listu sa predlogom svih kandidata koji su se na konkurs prijavili i to bez ocena, odnosno bez navođenja broja bodova kojima su kandidati vrednovani. Lista je sadržala samo ime i prezime kandidata, podatke o tužilaštvu za koje konkuriše i u kojem radi, pa se iz toga ne može zaključiti po kom osnovu je kandidat svrstan na listu predloga koji se upućuje Vladi. Ovakav potez DVT-a, kao i prihvatanje Vlade da takav predlog prihvati otvorilo je manevarski prostor za finalnu egzekuciju skupštinske većine da izabere loše ocenjene kandidate odnosno politički podobne, a ne vrednovane na osnovu kriterijuma kao što su stručnost, osposobljenost i dostojnost kandidata za ovu funkciju.¹⁶ Prema pomenutom istraživanju BIRN-a, o izboru javnih tužilaca od 19. januara 2016. godine, čak u 21. slučaju od 51. predloga za

12 „Državno veće sa (pre)mного ovlašćenja“, Novosti: <http://bit.ly/1KNrXph>;

13 „Pripreme za izbor javnih tužilac-institucionalne i vaninstitucionalne“, Peščanik: <http://bit.ly/211jGSI>;

14 Konačna rang lista kandidata za izbor javnih tužilaca u javnim tužilaštvima u Republici Srbiji: <http://bit.ly/1myVNST>;

15 „Tužioci birani po političkim, a ne stručnim kriterijumima“, Mere Vlade: <http://bit.ly/242LHeV>;

16 Čl.13. Zakona o DVT: <http://bit.ly/1Km9DDQ>; Čl. 80. Zakona o javnom tužilaštvu: <http://bit.ly/1TeT2Db>; Čl. 29. Poslovnika DVT: <http://bit.ly/1Km7xUp>;

javnog tužioca Vlada Srbije je predložila, a skupštinska većina usvojila lošije ocenjene kandidate.¹⁷ Samo jedan od drastičnijih primera lošeg izbora jeste izbor za osnovno tužilaštvo u Sremskoj Mitrovici gde je Vlada Srbije predložila Skupštini (a skupštinska naprednjačka većina izabrala) drugoplasiranog Đorđa Mahovca, koji je osvojio 58 poena, umesto prvoplasirane Branke Milosavljević, koja je imala nešto ispod maksimalnog broja bodova – 69,6.

TUŽILAŠTVA BEZ STAREŠINSTVA

Pored problematičnog izbora 52 tužioca, za više od 30 tužilaštava novi tužioci nisu ni izabrani na sednici Narodne skupštine 21. decembra 2015. godine. Razlog je to što Državno veće tužilaca nije predložilo Vladi kandidate za ta tužilaštva, iako je utvrdilo Konačnu rang-listu kandidata za sva tužilaštva (od kojih su mnogi imali maksimalan broj bodova).

Međutim, republička javna tužiteljka Zagorka Dolovac postavila je poslednjeg dana 2015. godine vršioce funkcija tužilaca za tridesetak tužilaštava, koja su u redovnom postupku, ostala bez starešina. Kako se navodi dalje u istraživanju BIRN-a, gde se poziva na zapisnik sa sednice DVT od 23. novembra 2015. godine, javna tužiteljka je to učinila u skladu sa Zakonom o javnim tužilaštvima, ali je senku na postupak bacila činjenica da su u najvećem broju, za vršioce funkcija postavljeni kandidati koji u redovnom postupku, nisu izabrani. Takođe, u istom istraživanju ističe podatak da od 22 vršioce funkcija, do čijih je imena BIRN uspeo da dođe, (od ukupno 31. tužilaštava), u 8 tužilaštava su za v.f. tužioca postavljeni kandidati koji su bili na rang-listi, ali ne i prvi. Član 36. Zakona o javnim tužilaštvima propisuje da „ako javnom tužiocu prestane funkcija, Republički javni tužilac postavlja vršioce funkcije javnog tužioca dok novi javni tužilac ne stupi na funkciju, a najviše na godinu dana“.¹⁸ Iako tim članom Zakona nisu propisani kriterijumi za postavljenje v.f. tužilaca, što znači da Republička javna tužiteljka ima diskreciono pravo da prema sopstvenom nahođenju odluči koga će postaviti za vršioce funkcije, njena kadrovska rešenja ipak bude sumnju da li se ona u ovim slučajevima rukovodila strukom.

U pojedinim tužilaštvima za v.f. postavljeni su dotadašnji tužioci, u nekima su imenovani raniji tužioci, dok su u najvećem broju slučajeva za vršioce funkcija postavljene osobe koje su već bile na Konačnoj rang-listi kandidata za izbor tužilaca, ali koje za DVT, iz nepoznatog razloga, u novembru prošle godine nisu

¹⁷ „Vršioce funkcije umesto javnih tužioca“, Mere Vlade: <http://bit.ly/1Qel6HN>;

¹⁸ Čl. 36. Zakona o javnom tužilaštvu: <http://bit.ly/1TeT2Db>;

bile dovoljno dobre da bi ih predložio Vladi radi izbora na javnotužilačke funkcije. Pored navedenih nepravilnosti, postavljenje zamenika javnih tužilaca za funkcije vršioca dužnosti javnih tužilaca najočiglednije je kršenje procedura i pravila izbora što se prema podacima koje raspolaže BIRN¹⁹ desilo u OJT Novi Sad i VJT Sombor. Predstavlja izvravanje pravila zato što po čl. 159 st. 1 Ustava Srbije²⁰, funkciju javnog tužilaštva vrši javni tužilac, tj. lice koje je na tu dužnost izabrala Skupština. Istu ideju ponavlja Zakon o javnom tužilaštvu²¹ u čl. 12 st. 2: „Funkciju javnog tužilaštva vrši javni tužilac“. Drugim rečima, bez javnog tužioca na njegovom čelu, nema ni javnog tužilaštva saglasnog Ustavu i Zakonu. Zamenik javnog tužioca ne samo da nije lice koje je izabrala Skupština, već Državno veće tužilaca - on nema ovlašćenja koja može imati samo javni tužilac kao monokratski organ, kao rukovodilac tužilaštva - nema, dakle, ovlašćenja koja ima javni tužilac izabran u Skupštini, pa makar bio i deset puta imenovan kao vršilac dužnosti tužioca.²²

„SPECIJALNI“ IZBOR ZA SPECIJALNE TUŽIOCE

Posebno problematičan bio je izbor za specijalne tužioce odnosno izbor Mladena Nenadića za tužioca za organizovani kriminal, kao i prilično nejasno razrešenje Vladimira Vukčevića, sada već bivšeg šefa tužilaštva za ratne zločine.

Kontroverze oko izbora tužioca za organizovani kriminal vezane su takođe za proceduru izbora, odnosno za vrednovanje kandidata koji su se za ovu poziciju prijavili. Naime, Vesna Rakić-Vodinelić u svom tekstu za portal „Peščanik“ od 1. decembra 2015. godine uporedila je rezultate konkursa za tužioca za organizovani kriminal, kao i rezultate konkursa za izbor javnog tužioca Višeg tužilaštva u Čačku. Oba konkursa tekla su paralelno, ali ono što je interesantno da se Mladen Nenadić prijavio na oba konkursa. Analizirajući rezultate oba konkursa Vesna Rakić-Vodinelić dolazi do sledećeg zaključka:

„Na listi kandidata za izbor Tužioca za organizovani kriminal on je na drugom mestu sa istim brojem bodova kao prvoplasirani, pri čemu je na pismenom ispitu dobio maksimalan broj bodova – 50, dok je na listi kandidata za izbor javnog tužioca u Višem javnom tužilaštvu u Čačku, taj isti kandidat četvrtoplasirani (poslednji), s tim što je na pismenom testu dobio manji broj bodova nego na prethodno pomenutom – 30. Ujedno radi se o licu za koje se tvrdi (u čaršijskim pričama i na nekim portalima) da je prijatelj direktora

19 Vršioći funkcije umesto javnih tužioca“, Mere Vlade: <http://bit.ly/1Qel6HN>;

20 Ustav Republike Srbije: <http://bit.ly/246j8NT>;

21 Čl. 12 Zakona o javnom tužilaštvu: <http://bit.ly/1TeT2Db>;

22 „Sigurna zemlja za podobne zločince“, Danas: <http://bit.ly/1Qeqpam>;

BIA i da je, navodno, zbog njega na ovaj ili onaj način „procureo,, pismeni test koji bi morao biti tajan i anonimn (čl. 17. Pravilnika o kriterijumima i merilima...).“²³

Na osnovu uvida u rezultate konkursa²⁴ koji su dostupni na sajtu Državnog veća tužilaca, lako se može zaključiti da je mala verovatnoća da je Mladen Nenadić uspeo da bolje prođe na pismenom testu za tužioca za organizovani kriminal, a da je na pismenom testu za poziciju tužioca pri Višem javnom tužilaštvu u Čačku podbacio. Iako za verodostojnost ovakvog rezultata postoji mogućnost, druga činjenica koja se pojavljuje u rezultatima konkursa dovodi u pitanje regularnost polaganja pismenog testa. Naime, Miljko Radisavljević, bivši tužilac za organizovani kriminal, koji se takođe kandidovao za reizbor na ovu funkciju, kao i preostala dva kandidata (Sonja Milićević i Tomislav Kilibarda) nisu imali ni jedan bod na pismenom testu dok je Nenadić, jedini od četvoro kandidata, postigao maksimalnih 50 bodova. Pri tome, bivši tužilac Radisavljević je u istom formatu polagao test pre 5 godina pa tako čudi da je poslednjem testiranju ostao bez bodova.

Kontroverze i nepravilnosti u izboru tužilaca teško da bi se dogodile da je postojala volja i da je, Državno veće tužilaca dozvolilo sebi da ovaj postupak učini transparentnim. Po Zakonu o DVT²⁵, može da odluči da zaseda javno, u skladu sa svojim Poslovnikom. Iako su sednice DVT, po pravilu nejavne, o pojedinim pitanjima se može raspravljati javno²⁶. Imalo je Državno veće tužilaca i povod: predlog Udruženja tužilaca i zamenika tužilaca da predstavnici Udruženja prisustvuju delovima postupka predlaganja kandidata Vladi, kao stručna javnost²⁷. Tako bi se bolje zaštitio interes opšte javnosti, interes svih kandidata, kao i položaj samog Državnog veća tužilaca i integritet profesije. Izmene Zakona o DVT donete 18. decembra 2015. godine²⁸, između ostalog, donose obaveznost javnih sednica što će svakako unaprediti nove izbore za javnotužilačke funkcije ali se čini da su one nastupile kasno uzimajući u obzir veliki niz nerazjašnjenih pitanja oko izbora tužilaca na koja i dalje nema odgovora.

23 „Pripreme za izbor javnih tužilac-institucionalne i vaninstitucionalne“, Peščanik: <http://bit.ly/211jGSI>;

24 Rezultati konkursa za izbor specijalnog tužioca za organizovani kriminal kao i konkursa za izbor tužioca pri Višem javnom tužilaštvu u Čačku: <http://bit.ly/1RvV4yZ>;

25 Čl. 14. Zakon o DVT: <http://bit.ly/1Km9DDQ>;

26 Čl. 16. Poslovnika DVT: <http://bit.ly/1Km7xUp>;

27 „Pripreme za izbor javnih tužilac-institucionalne i vaninstitucionalne“, Peščanik: <http://bit.ly/211jGSI>;

28 Detaljnije pogledati u ovom poglavlju tekst „Izmene Zakona o Državnom veću tužilaca“;

U slučaju izbora za novog tužioca za ratne zločine, poslanici Narodne skupštine nisu izglasali novog tužioca 21. decembra 2015. godine. Naime, nijedan od kandidata nije dobio potreban broj glasova pošto nije bilo kompromisa među poslanicima vladajuće većine koga izabrati od šest kandidata. Jedan od epiloga ovakvog izbora tužilaca u Skupštini Srbije je da Tužilaštvo za ratne zločine ušlo u 2016. godinu bez izabranog tužioca.²⁹ Neimenovanje novog tužioca bilo je pre svega pokazivanje neinteresovanja izvršne i zakonodavne vlasti za procesuiranje ratnih zločina, pogotovu u svetlu državnog dočeka Vladimira Lazarevića, haškog osuđenika koji je odslužio kaznu zatvora od 10 godina za ratne zločine nad kosovskim Albancima³⁰. Takođe, neimenovanje novog tužioca prouzrokovalo je pitanje statusa Vladimira Vukčevića. Prema pisanju dnevnog lista „Danasa“³¹, tužilaštvo za ratne zločine ne samo da nema šefa - mada Vukčević i dalje dolazi na posao u Ustaničkoj ulici - već nema ni vršioca funkcije na tom mestu, jer ga republička javna tužiteljka Zagorka Dolovac još nije imenovala. Iako Dolovac nema rok u kojem bi morala da imenuje vršioca funkcije, pitanje je zbog čega se odugovlačilo u donošenju takve odluke. Prema članu 36 Zakona o javnom tužilaštvu³², ako javnom tužiocu prestane funkcija, kao što je to bio slučaj sa Vukčevićem, „republički javni tužilac postavlja vršioca funkcije javnog tužioca dok novi javni tužilac ne stupi na funkciju, a najviše na godinu dana“. U međuvremenu, Državno veće tužilaca je ponovo raspisalo konkurs za tužioca 11. februara ove godine i na njega se mogu prijaviti kandidati sa prethodne liste - Dejan Terzić, Đorđe Ostojić, Milan Petrović, Miodjub Vitorović, Snežana Stojaković i Sonja Milićević - ali i novi. Po svemu sudeći, Vladimir Vukčević će ostati u na radnom mestu u Ustaničkoj ulici sve do izbora novog tužioca s obzirom da mu u konkretnom slučaju ne može prestati funkcija navršanjem šezdeset pete godine života, jer mu je prethodno funkcija produžena, pa budući da novi tužilac za ratne zločine nije izabran, sadašnji i dalje sedi na svom mestu³³. Međutim, početkom januara 2016. godine pojavila se vest³⁴ da je za vršioca funkcije izabrana Snežana Stanojković, trenutno zamenica tužioca za ratne zločine, što je dan nakon toga demantovalo saopštenjem Republičko javno tužilaštvo³⁵, u čijem se sadržaju nalazi i obećanje da će vršilac funkcije biti izabran, a javnost u tom slučaju blagovremeno obaveštena. Na kraju se to ipak nije desilo, već je raspisan novi konkurs za mesto tužioca za ratne zločine.

29 „Stručnost ili politika: Šta je presudilo u izboru novih tužilaca?“, RSE: <http://bit.ly/1KRxSjY>;

30 „Lazarević iz Haga u Nišu: Ministarski doček za ratnog zločinca“, RSE: <http://bit.ly/1WneiWL>;

31 „Meseci do izbora Vukčevićevog zamenika“, Danas: <http://bit.ly/1ogEVBI>;

32 Zakon o DVT: <http://bit.ly/1Km9DDQ>;

33 „Sigurna zemlja za podobne zločince“, Danas: <http://bit.ly/1Qeqpam>;

34 „Danas: Snežana Stanojković vršiteljka funkcije tužioca za ratne zločine“, Novi magazin: <http://bit.ly/1ObQTBB>;

35 „Dolovac nema rok da izabere novog tužioca“, Danas: <http://bit.ly/1Xt7Xu6>;

Skoro svi kandidati u prethodno neuspešnom konkursu za tužioca za ratne zločine (Dejan Terzić, Đorđe Ostojić, Milan Petrović, Miodjub Vitorović i Sonja Milićević), prema programima³⁶ koje su dostavili Državnom Veću tužilaca, bavili su se praktično istim stvarima u svojim programima organizacije i unapređenja Tužilaštva za ratne zločine za period od 2016. do 2022. godine - nerešenim predmetima, jačanjem sistema podrške svedocima, povećanjem kapaciteta Tužilaštva u kadrovskom i materijalnom smislu i regionalnom saradnjom. Između ostalog, program kandidatkinje koji je naišao najviše na kritike stručne javnosti ali ne i na neprihvatanje DVT-a, ministra i skupštine jeste program Snežane Stanojković koja bi se, sa pozicije tužioca za ratne zločine najviše bavila procesuiranjem ratnih zločina u okviru vojno-policijskih operacija Hrvatske vojske, „Olujom“ i „Bljeskom“, kao i zločinima nad Srbima na Kosovu³⁷. Slučajnost ili ne, takav program se poklapa sa onim što smo mogli da čujemo u skupštinskoj raspravi od Aleksandra Martinovića, poslanika SNS-a, odnosno da tužilac za ratne zločine mora da „vodi računa o srpskim žrtvama u regionu,„. Zanimljiva činjenica je to da Snežani Stanojković uspelo ono što nije nikome od ostalih kandidata, a to je da se od zamenice osnovnog (nekada opštinskog) tužioca dođe do zamenice tužioca za ratne zločine i to bez rada na težim krivičnim predmetima.³⁸

Međutim, odluka doneta na već pomenutoj sednici DVT od 23. novembra 2015. da se ne utvrdi lista kandidata na osnovu bodova prouzrokovala je i u ovom slučaju nepoštovanje procedure izbora tužilaca. Naime, u istoj odluci DVT stoji da ukoliko kandidati imaju isti broj bodova potrebno je razvrstati ih po abecednom redu. Međutim, utvrđena lista kandidata ustanovljena je sledećim redom- Stanojković, Terzić, Ostojić, Petrović, Vitorović iako bi trebalo: Vitorović, Ostojić, Petrović, Stanojković, Terzić³⁹. Nepoštovanje procedure u ovom, čini se lakom činom odnosno rangiranju po abecednom redosledu kandidata, ostavlja gorak utisak da je ukupan (ne)izbor tužioca za ratne zločine izvršen pod kontrolom političkog uticaja.

36 „Programi kandidata za tužioca za ratne zločine“, Fond za humanitarno pravo: <http://bit.ly/1mCVDKc>;

37 Program kandidata Snežane Stanojković za tužioca za ratne zločine: <http://bit.ly/1KRJufY>;

38 Ni po abecedi, niti po azbuci“, Vreme: <http://bit.ly/1PzExqY>;

39 Isto;

Predlog izmene Zakona o uređenju sudova

Od kako je usvojen 2008. godine, Zakon o uređenju sudova je čak u devet navrata bio predmet rasprave u Narodnoj skupštini, što ga čini jednim od zakona koji je najčešće menjan. Od godine usvajanja, ovaj zakon nije menjan samo 2012. i 2014. godine. Najviše modifikacija imao je 2011. godine kada je pretrpeo tri izmene.⁴⁰

Ovog puta reč je o promeni regulative koja se odnosi na čl. 32 [s3] zakona⁴¹ kojim je određen rok za preuzimanje određenih nadležnosti ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa od strane Visokog saveta sudstva. Inače, reč je o nadležnostima koje se odnose na poslove pravosudne uprave; ovlašćenja za donošenje akta kojim se uređuje unutrašnje uređenje i rad suda; nadzor nad primenom tog akta; nadležnosti vezanih za predlaganje i obim neophodnih budžetskih sredstava; nadzor nad raspodelom budžetskih sredstava.⁴²

Obrazloženje predlagača zakona je da produžetak roka na sledeću budžetsku godinu ima svrhu obezbeđenja uslova za rad Visokog saveta sudstva u skladu sa preuzetim nadležnostima, pa je shodno tome neophodno produžiti rok za preuzimanje nadležnosti. Kako dalje stoji u obrazloženju predlagača, u ovom trenutku ne postoje personalni ni materijalni uslovi za preuzimanje nadležnosti, pa bi, ako se rok ne produži, došlo do stanja koje ne bi pogodovalo radu sudova. Novi rok do kada će Visoki savet sudstva preuzeti zakonom određene nadležnosti ministarstva određen je s obzirom na potrebu da se preuzimanje nadležnosti poklopi sa početkom fiskalne godine. Konačno, i sam Visoki savet sudstva je svojim dopisom⁴³ predložio da se odloži preuzimanje nadležnosti od Ministarstva pravde sve do 1. januara 2017. godine.⁴⁴

S druge strane, ova izmena praktično znači da, kada sredinom naredne godine ponovo bude otvoreno pitanje statusa pravosudnih službenika, o njihovoj sudbini će i dalje odlučivati Ministarstvo pravde. Predlog izmena Zakona o uređenju sudova između ostalog predviđa da do početka naredne godine, ministar pravde utvrđuje merila za određivanje broja sudskog osoblja. Takođe, ukoliko izmene zakona budu usvojene, dodatnih šest meseci će Ministarstvo pravde, umesto

40 „Pravosudni službenici u rukama ministra pravde“, Danas: <http://bit.ly/1PzIYLT>;

41 Zakon o uređenju sudova: <http://bit.ly/1R4FLeh>;

42 „Najnovije izmene zakona o uređenju sudova“, Pravni portal: <http://bit.ly/1WnpYZr>;

43 Dopis VSS broj 011-00-00002/2016-01 od 21. januara 2016. godine stoji u obrazloženju predloga izmene Zakona o uređenju sudova: <http://bit.ly/1mD9ss8>;

44 Predlog izmene Zakona o uređenju sudova: <http://bit.ly/1mD9ss8>;

Visokog saveta sudstva, davati saglasnost na pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u sudovima, predlagati deo budžeta za rashode za sudsko osoblje, kao i raspodelu ovih sredstava. Staranje o smeštajnim uslovima, opremanju i obezbeđenju sudova je još jedna od nadležnosti koja će ostati u rukama Ministarstva pravde do 2017. godine.

Izmene zakona predviđaju da će i dalje sudski poslovnik, kojim se propisuje unutrašnje uređenje i rad sudova, donositi ministar pravde uz prethodno pribavljeno mišljenje predsednika Vrhovnog kasacionog suda.

Kako se navodi u članku Vuka Jeremića u dnevnom listu „Danas“, ove izmene su posebno interesantne kada se posmatraju iz ugla sukoba između Sindikata pravosuđa Srbije i Ministarstva pravde. Naime, zbog plana Ministarstva pravde da u sklopu mera štednje ne produži ugovor sa pravosudnim službenicima koji su zaposleni na određeno vreme, Sindikat pravosuđa je za 19. januar ove godine najavio generalni štrajk. Ipak, u susret prolećnih republičkih izbora, kompromis je pronađen tako što je Ministarstvo pravde svim zaposlenima produžilo ugovor do jula 2016. godine. Time je problem pravosudnih službenika privremeno skinut sa dnevnog reda, a kada bude ponovo aktuelizovan, pod pretpostavkom da izmene Zakona o uređenju sudova budu usvojene, o njihovom položaju će i dalje odlučivati Ministarstvo pravde, umesto Visokog saveta sudstva.⁴⁵

Izmene zakona o Visokom savetu sudstva

Visoki savet sudstva (VSS) je nezavisan i samostalan organ koji obezbeđuje i garantuje nezavisnost i samostalnost sudova i sudija. Konstituisan je 6. aprila 2009. godine. i ima 11 članova. Pored predsednika Vrhovnog kasacionog suda, ministra nadležnog za pravosuđe i predsednika nadležnog odbora Narodne skupštine, Savet konstituše i osam članova po položaju koje bira Narodna skupština u skladu sa zakonom. Izborne članove čini šest sudija sa stalnom sudskom funkcijom, od kojih je jedan sa teritorije autonomnih pokrajina i dva ugledna i istaknuta pravnika sa najmanje 15 godina iskustva u struci, od kojih je jedan advokat, a drugi profesor pravnog fakulteta.⁴⁶

Novi Zakon o Visokom savetu sudstva načelno predviđa veću transparentnost i javnost u radu Saveta. Tome idu i u prilog odredbe i članovi Zakona koji se

45 „Pravosudni službenici u rukama ministra pravde“, Danas: <http://bit.ly/1mD9ss8>;

46 Informacije dostupne na: <http://bit.ly/1WhE7HB>;

menjaju. Za početak, sednice Saveta postaju javne, a Savet može da odluči da sednica bude zatvorena za javnost ako to nalažu interesi javnog reda ili zaštita tajnosti podataka, kao i u slučajevima određenim Poslovníkom (dok je održavanje sednica zatvorenih za javnost sada, suštinski postavljeno kao izuzetak ako to nalažu interesi javnog reda ili zaštita tajnosti podataka, kao i kroz propisivanje fakultativne mogućnosti održavanja sednica zatvorenih za javnost). Pored toga sve odluke koje donese Savet od sada moraju da budu obrazložene, ako Poslovníkom nije drukčije određeno, što doprinosi javnosti kako samih odluka, tako i celokupnog rada. Takođe, Poslovník rada Saveta, kao i Godišnji izveštaj o radu, će od sada, po novom Zakonu biti dostupni i na zvaničnoj internet stranici Saveta.⁴⁷

Izmene zakona o Državnom veću tužilaca

Državno veće tužilaca je samostalni organ koji obezbeđuje i garantuje samostalnost javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca. U okviru svoje nadležnosti Državno veće ostvaruje saradnju sa Visokim savetom sudstva, državnim i drugim organima i organizacijama, tužilačkim savetima drugih država i međunarodnim organizacijama.

Državno veće ima jedanaest članova. Pored Republičkog javnog tužioca, ministra nadležnog za pravosuđe i predsednika nadležnog odbora Narodne skupštine, Veće čine i osam izabranih članova od strane Narodne skupštine u skladu sa zakonom. Njih čini šest javnih tužilaca ili zamenika javnih tužilaca sa stalnom funkcijom, od kojih je najmanje jedan sa teritorije autonomnih pokrajina i dva ugledna i istaknuta pravnik sa najmanje 15 godina iskustva u struci, od kojih je jedan advokat, a drugi profesor pravnog fakulteta.⁴⁸

Novi Zakon o Državnom veću tužilaca načelno predviđa veću transparentnost i javnost u radu Veća. Tome idu i u prilog odredbe i članovi Zakona koje se menjaju. Sednice Državnog veća postaju po pravilu javne, a Državno veće može da odluči da sednica bude zatvorena za javnost ako to nalažu interesi javnog reda ili zaštita tajnosti podataka, kao i u slučajevima određenim Poslovníkom (dok je održavanje sednica zatvorenih za javnost sada, suštinski postavljeno kao izuzetak ako to nalažu interesi javnog reda ili zaštita tajnosti podataka, kao i kroz propisivanje fakultativne mogućnosti održavanja sednica zatvorenih za javnost).

47 Zakon o Visokom savetu sudstva, („Sl. glasnik RS“, BR. 116/2008, 101/2010, 88/2011, 106/2015): <http://bit.ly/1SQ1Yk7>;

48 Informacije dostupne na: <http://bit.ly/1RvV4yZ>;

Pored toga sve odluke koje donese Državni savet moraju da budu obrazložene, ako Poslovnikom nije drukčije određeno što doprinosi javnosti odluka i celokupnog rada. Takođe, Poslovnik rada Državnog veća, kao i Godišnji izveštaj o radu, će od sada, po novom Zakonu biti dostupni i na zvaničnoj internet stranici Državnog veća.⁴⁹

Jedna od glavnih ocena izveštaja Evropske komisije za 2015. godinu je da je transparentnost u radu ova dva tela slaba ili nedovoljna. Navedene promene su sprovedene u okviru aktivnosti sprovođenja Akcionog plana za poglavlje 23 (Pravosuđe i osnovna prava)⁵⁰ u pravcu povećanja transparentnosti rada ova dva tela. Sa druge strane, nisu rešeni neki ozbiljniji proceduralni problemi koji se tiču izbora tužilaca u Državno veće tužilaca i sudija u Visoki savet sudstva, na koji su upućivali i Udruženje tužilaca Srbije i Društvo sudija Srbije. Prvi izbor na osnovu novog pravilnika, učinjen je prošlog u junu 2015. godine kada je reizabrana Zagorka Dolovac za republičkog javnog tužioca, koja je ujedno i predsednica Državnog veća tužilaca.⁵¹

Udruženje tužilaca Srbije (UTS) je ukazalo na nedostatke izbornog procesa izbora članova UTSA, koji imaju za posledicu malo poverenje tužilaca u proces izbora i da ga ocenjuju kao ne fer i ne transparentan.

Predstavnici Udruženja Tužilaca Srbije su ukazali na sledeće nedostatke u procesu izbora za članove DVT-a:

- javni tužilac i zamenik javnog tužioca glasaju samo za kandidate sa liste kandidata vrste, odnosno stepena javnog tužilaštva u kojem vrši svoju funkciju, čime se narušava jednakost biračkog prava i uvodi različita vrednost glasova;
- glasanje za kandidate za izborne članove iz reda javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca se obavlja na biračkim mestima u javnim tužilaštvima određenim od strane Izborne komisije, što može da rezultira odlukom Komisije da skoro svako tužilaštvo bude biračko mesto, što bi kompromitovalo tajnost postupka, jer bi se glasanje sprovodilo po biračkim mestima od svega nekoliko birača;⁵²

49 Zakon o Državnom veću tužilaca, ("Sl. glasnik RS", BR. 116/2008, 101/2010, 88/2011, 106/2015): <http://bit.ly/1Km9DDQ>;

50 Akcioni plan za poglavlje 23, dostupan na: <http://bit.ly/1Oc9T30>

51 Detaljnije o reizboru Zagorka Dolovac: "Kako Zagorka kaže", Vreme: <http://bit.ly/1TkpuEg>;

52 Dostupno na: <http://bit.ly/1LkZWjT>;

Predstavnici Društva sudija Srbije su podržali predloge UTS za izmenu Zakona o DVT i ukazali da se svi predlozi UTS odnose i na Visoki savet sudstva i da bi oba zakona trebalo menjati pre početka izbornog procesa sa nove članove Veća i Saveta.⁵³

Pravo na suđenje u razumnom roku – nova zakonska rešenja

Pravo građana na pravnu zaštitu u razumnom roku garantuje kako Ustav Republike Srbije⁵⁴, tako i Evropska konvencija o ljudskim pravima⁵⁵ koja je nakon ratifikacije u Skupštini postala sastavni deo pravnog poretka Republike Srbije i neposredno se primenjuje. Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku je stupio na snagu 1. januara 2016. godine, 6 meseci nakon donošenja. Ovim je uvažen stav Evropskog suda za ljudska prava u brojnim odlukama protiv Srbije da je potrebno da se donese poseban zakon kojim bi se uspostavio delotvoran pravni lek u slučajevima povrede prava na suđenje u razumnom roku. Zakon uvodi komplikovan sistem pravnih sredstava koji kombinuje rešenja različitih procesnih i materijalnih zakona, pa će njegova primena sigurno predstavljati izazov za sve učesnike u postupku.

Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku⁵⁶ predviđa relativno dugačak put do ostvarivanja ovog osnovnog ljudskog prava. Primarni cilj zakona jeste ubrzanje onog sudskog postupka koji prema objektivnim kriterijumima predugo traje. Sa druge strane, stranka u postupku za koju se utvrdi povreda prava na suđenje u razumnom roku ima pravo na pravično zadovoljenje,⁵⁷ koje uključuje novčano obeštećenje. Međutim, da bi to pravo bilo ostvareno, neophodno je učiniti nekoliko koraka u precizno određenim rokovima.

53 Dostupno na: <http://bit.ly/1TjfbQN>;

54 Član 32. stav 1. Ustava Republike Srbije - „Sl. glasnik RS“, br. 98/2006, (dalje: Ustav): <http://bit.ly/246j8NT>;

55 Član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (dalje: Konvencija) predviđa da svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu javnu raspravu u

razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom obrazovanim na osnovu zakona.

56 „Sl. glasnik RS“, br. 40/2015“, (dalje: Zakon);

57 Radi se o prevodu termina „just satisfaction“ iz člana 41. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava (vid. dole).

Sredstva za ubrzanje postupka – prigovor i žalba Sudsku zaštitu prava na suđenje u razumnom roku mogu da zahtevaju sve stranke u sudskom postupku.⁵⁸ Stranka koja želi da ubrza postupak koji je u toku prvo mora podneti prigovor o kojem odlučuje predsednik suda u roku od dva meseca.⁵⁹ Predsednik suda koji usvoji prigovor nalaže postupajućem sudiji procesne mere koje ovaj mora da preduzme u cilju ubrzavanja postupka, i određuje rok u rasponu od 15 dana do četiri meseca. Stranka stiče pravo na pravično zadovoljenje po isteku ovog roka. Da bi pravo na pravično zadovoljenje bilo ostvareno, stranka ima na raspolaganju dve opcije – može ili da podnese zahtev za nagodbu Državnom pravobranilaštvu,⁶⁰ i to u roku od 6 meseci od sticanja prava, ili da podnese tužbu nadležnom sudu u roku od godinu dana od sticanja prava.

Opisani slučaj predstavlja najkraći put do ubrzavanja postupka i novčanog obeštećenja. Situacija je malo komplikovanija ukoliko prigovor bude odbijen ili ako predsednik suda ne odluči po prigovoru u zakonskom roku. U tom slučaju stranka ima pravo na žalbu.⁶¹ O žalbi na prvostepenu odluku odlučuje predsednik neposredno višeg suda u roku od 30 dana. Usvajanjem žalbe, slično kao kod prigovora, nalažu se mere za ubrzavanje postupka i stranka stiče pravo na pravično zadovoljenje. Vreme sticanja prava se u ovom slučaju razlikuje – pravo se stiče čim rešenje o žalbi bude primljeno. Veoma je bitno naglasiti ovu razliku u momentu sticanja prava, jer se od tog momenta dalje računaju rokovi za podnošenje tužbe sudu (ili zahteva za nagodbu pravobranilaštvu). Podnošenje tužbe je poslednji korak predviđen ovim zakonom.

Dve vrste tužbi i „pravično zadovoljenje“ Zakon predviđa podnošenje dve vrste tužbi. Jedna je usmerena na naknadu imovinske,⁶² a druga na naknadu neimovinske štete (tzv. pravično zadovoljenje). Predviđene su tri vrste pravičnog zadovoljenja: 1. pravo na isplatu novčanog obeštećenja za neimovinsku štetu, 2. pravo na objavljivanje pismene izjave Državnog pravobranilaštva kojom se utvrđuje da je stranci bilo povređeno pravo na suđenje u razumnom roku, 3.

58 Ovo uključuje i izvršni postupak i vanparnični postupak. Privatni tužilac, oštećeni i oštećeni kao tužilac u krivičnom postupku to pravo imaju samo ako su istakli imovinskopravni zahtev. Neopravdano je sa ovog spiska izostao javni tužilac.

59 Predsednik suda ovo ovlašćenje može preneti na druge sudije godišnjim rasporedom poslova, što će verovatno biti praksa.

60 U slučaju da se sa Državnim pravobranilaštvom ne postigne nagodba ili

ono ne odluči o predlogu stranke za nagodbu u roku od dva meseca stranka može podneti tužbu sudu u roku od godinu dana od dana kada je stekla pravo na pravično zadovoljenje.

61 Ovo pravo takođe postoji ukoliko je prigovor usvojen, ali stranka smatra da naložene mere neće dovesti do ubrzavanja postupka.

62 Ovde se primenjuju pravila Zakona o obligacionim odnosima (objektivna odgovornost države).

pravo na objavljivanje presude kojom se utvrđuje da je stranci bilo povređeno pravo na suđenje u razumnom roku.

Novčano obeštećenje Zakon predviđa da stranka kojoj je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku ima pravo na obeštećenje u rasponu od 300 do 3000 eur.⁶³ Ovaj iznos navodno predstavlja srednje vrednosti naknade koju je dosuđivao Ustavni sud kada bi odlučivao po ustavnoj žalbi. Sud ni u jednom slučaju ne može dosuditi novčano obeštećenje u većoj visini. Ovaj raspon obavezuje i Državno pravobranilaštvo u postupku nagodbe. Ovo rešenje nije u skladu sa praksom ESLJP,⁶⁴ kojom je predviđena isplata iznosa od 1000-1500 eur po godini trajanja postupka. Ovakvim zakonskim rešenjem se izgubila i važna distinkcija - da bi stranci trebalo nadoknaditi iznos prema godini trajanja postupka, a ne u zakonski određenom rasponu. Merila za određivanje visine postupka u okviru zakonskog raspona su taksativno nabrojana u članu 4 Zakona, ali ta lista nije konačna, tako da je sudija slobodan da koristi i druga merila koja odgovaraju okolnostima konkretnog slučaja. Ovde nema značajnijih odstupanja u odnosu na praksu ESLJP.

Pri odlučivanju o pravičnom zadovoljenju, pravobranilaštvo i sudovi su vezani rešenjima predsednika sudova kojima je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku, a odgovornost Republike Srbije za neimovinsku štetu je objektivna.

Na kraju, važno je napomenuti da se licima koja su podnela predstavku Evropskom sudu za ljudska prava pruža mogućnost poravnanja pred pravobranilaštvom, u slučaju kada još nije doneta odluka o prihvatljivosti ili osnovanosti predstavke Evropskom sudu. Na ovaj način bi se smanjio broj predstavlki pred Evropskim sudom za ljudska prava u odnosu na Srbiju, a građanima pružila brža i delotvornija pravna zaštita – pitanje je samo u kojoj meri će se koristiti u praksi.

63 Član 30 Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku.

64 *Apicella v. Italy*, presuda iz 2006. godine, dostupna na <http://bit.ly/1mwRmrT>;

Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije za 2015. godinu: stanje u pravosuđu

FUNKCIONISANJE PRAVOSUĐA; NEZAVISNOST, ODGOVORNOST I PROFESIONALNOST SUDIJA I TUŽILACA

U Izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije za 2015. godinu⁶⁵ se navodi da rad Visokog saveta sudstva (VSS) treba da bude transparentniji, s obzirom na to da je u 2014. godini samo jedna sednica bila otvorena za javnost, da nema zapisnika sa sednica niti ažuriranih informacija o aktivnostima VSS. Do kraja 2015. godine VSS je trebalo da preuzme odgovornost za budžet sudova ali prema predloženim izmenama Zakona o uređenju sudova morati na to da sačeka do 1. januara 2017. godine. Neke neophodne reforme uključuju i promene ustava – to je slučaj sa postupkom imenovanja sudija i tužilaca, jer trogodišnji probni period za novoizabrane sudije dovodi u pitanje njihovu nezavisnost od izvršne vlasti. U izveštaju se navodi da sadašnji sistem zapošljavanja, premeštaja i napredovanja nije adekvatan jer ne postoje jasna pravila za kretanje kroz pravosudne profesije. U izveštaju je naglašeno da nezavisnost sudstva dalje podriva to što predstavnici Vlade uporno javno komentarišu suđenja i istrage. U pravcu rešavanja ovog problema Vlada Srbije je 28. januara 2016. godine usvojila *Kodeks ponašanja članova Vlade o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka*.⁶⁶

Iako pravila suda predviđaju slučajnu dodelu predmeta, ne koriste svi sudovi ovaj postupak i izuzeci su česti. U tužilaštvima je stanje još problematičnije, jer se slučajevi još uvek ne dodeljuju nasumično. Što se tiče odgovornosti sudija, u 2014. godini pet sudija je otpušteno, troje sudija podnelo ostavku pre okončanja postupka, dvoje je kažnjeno i jedan slučaj je zastareo, dok je u istom periodu podneto oko 2000 pritužbi na rad sudija i predsednika sudova Visokom savetu sudstva, uglavnom zbog predugog trajanja postupka. Povećan je broj disciplinskih prijava protiv tužilaca i zamenika tužilaca u 2014. godini, ali većina je odbačena i u nekoliko slučajeva u kojima su primenjene sankcije, one su bile blage.

65 Integralna verzija Izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije dostupna je na engleskom jeziku na <http://bit.ly/1Mx4JCr>;

66 Dostupno na: <http://bit.ly/214V4ID>;

KVALITET PRAVDE I EFIKASNOST PRAVOSUĐA

Pravosudna akademija i dalje organizuje redovnu obuku o pravu EU i opšte stručno usavršavanje. Hitno je potrebno proceniti potrebu za obukom sudija i tužilaca. Novi zakon koji štiti pravo na suđenje u razumnom roku je usvojen u maju, a stupio je na snagu u januaru 2016. godine. Kao nedostatak se navodi i nepostojanje sveobuhvatnog i efikasnog mehanizma za ujednačavanje sudske prakse, što upareno sa lošim zakonima može dovesti do kontradiktornih sudskih odluka u činjenično sličnim situacijama. Kritikuje se i to što čak ni najvažnije odluke često nisu dostupne na internetu, kao ni prečišćene verzije zakonskih tekstova. Ukupne dužine postupaka i broj starih predmeta i dalje izazivaju ozbiljnu zabrinutost, a sudovi su zatrpani brojnim vansudskim dužnostima (overama, izvršenjima). Potrebna je promena pravnog okvira kako bi se omogućilo da stariji slučajevi budu prebačeni u nadležnost privatnih izvršitelja. Kada je u pitanju besplatna pravna pomoć, pravni okvir je i dalje nezadovoljavajući.

Srbija je ratifikovala sve glavne međunarodne instrumente o ljudskim pravima. Međutim, primena relevantnih međunarodnih instrumenata je nedosledna. Od septembra 2014. godine do novembra 2015, Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je zemlja prekršila Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda u 14 predmeta koji se odnose uglavnom na pravo na pravično suđenje i zaštitu imovine.

Institut autentičnog tumačenja

Institut autentičnog tumačenja pravnih propisa široko je rasprostranjen kao mehanizam putem koga građani potražuju razjašnjenje normi od strane državnih organa koji iste norme donose. Primera radi, desetine hiljada građana Srbije traže godišnje od državnih organa tumačenje propisa, za šta plaćaju i po deset hiljada dinara za takse, ali većina ne zna da ta tumačenja nisu obavezujuća za sud. Autentična tumačenja propisa su u drugim državama besplatna - da se ne bi kršilo načelo jednakog pristupa pravdi. Kod nas su mišljenja državnih organa preskupa i udaljavaju od pravde.⁶⁷U slučaju zakona, Narodna skupština daje autentično tumačenje ukoliko su pojedine odredbe nejasne, nerazumljive ili neprimenljive. Predlog za donošenje autentičnog tumačenja zakona može

67 „Tumačenja propisa skupa i nisu dokaz na sudu“, Novi Magazin: <http://bit.ly/1LpRD6s>;

podneti Ustavom ovlašćeni predlagač zakona. Postupak za autentično tumačenje zakona propisan je čl. 194. i 195. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srbije.⁶⁸

Autentično tumačenje zakona je mehanizam koji je nastao kako bi se uklonile nedostatnosti pravnih normi ali postoji rizik da se ovaj mehanizam preokrene u svoju suprotnost tako što skupštinska većina interpretira zakone kršeći princip vladavine prava, uprkos formalnom postojanju pravne zaštite. Ova mogućnost dovodi temu autentičnog tumačenja na stranice izveštaja jer se u proteklih godinu dana ovaj institut najčešće koristio kako bi se izabrali podobni, optuživali politički protivnici ili kako bi se određene profesije/pojedinci uskraćivali za svoja prava. Tri slučaja su izazvala najveće kontroverze i probudila sumnje da se autentično tumačenje zakona koristi kao političko sredstvo, a ne pravni instrument putem koga bi bile otklonjene nedoumice oko tumačenja zakonskih odredbi.

SLUČAJ MIŠKOVIĆ

Više od tri godine traje postupak protiv Miroslava Miškovića i suoptuženih, u kome je svega bilo: od disciplinskog postupka protiv prvog nadležnog prvostepenog sudije Vladimira Vučinića,⁶⁹ do promene sudskog veća, zamaskiranog spajanjem dva paralelna postupka⁷⁰ – Miškovićevo i onog protiv „Nibens grupe“ Mila Đuraškovića koji je, uzgred, otpočetak tražio da im se sudi u istom postupku. Obojica su optuženi, za razna poreska krivična dela po zakonskim odredbama koje su važile 2008. godine. Kako opisuje Tatjana Tagirov⁷¹, prošle godine se novo sudsko veće u ovom postupku našlo u neznanju kako tumačiti odredbe nekoliko članova poreznih zakona. Pre svega to se odnosilo na odredbe Zakona o porezu na dobit⁷², pa je zatražilo najpre mišljenje Ministarstva finansija, koje je svoje mišljenje i dalo. Međutim, sudsko veće je zatražilo autentično tumačenje i od Skupštine Srbije.⁷³

S obzirom na to da nijedan sud nije ovlašćen tražiti autentično tumačenje u vreme kad se već primenjuje aktuelni zakon. Prema istraživanju novinarke

68 Poslovnik Narodne Skupštine Republike Srbije: <http://bit.ly/1QhCo27>;

69 Više o slučaju sudije Vučinića na blogu sudije Miodraga Majića: <http://bit.ly/1R4JEEQ>;

70 „Optužnica protiv Miškovića“, Vreme: <http://bit.ly/1PXa5IO>;

71 „Tužilac tuži, skupštinska većina sudi“, Vreme: <http://bit.ly/1WnyqYX>;

72 Zakon o porezu na dobit pravnih lica, („Sl. glasnik RS“, br. 25/2001, 80/2002, 80/2002 - dr. zakon, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 - dr. zakon, 142/2014, 91/2015 - autentično tumačenje i 112/2015): <http://bit.ly/1SQkdFW>;

73 „Ponižavanje suda i parlamenta“, Peščanik: <http://bit.ly/1RHqh22>;

nedeljnika „Vreme“, Tatjane Tagirov, „tu je bilo malo „zamešateljstva“, pa je celu stvar na sebe preuzela narodnjačka formacija u parlamentu: predlog je podneo poslanik Dragan Nikolić, a za sve je u ime parlamentarnog Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo bio zadužen poslanik SNS-a Aleksandar Martinović, inače predsednik tog Odbora. Predlog je dostavljen Skupštini 7. oktobra 2015. godine, a usvojen po hitnoj proceduri 3. novembra⁷⁴, a u „Službenom glasniku“ objavljen 5. novembra.

Osnovna nezakonitost u ovom slučaju ogleda se u neovlašćenom predlagачu autentičnog mišljenja odnosno iniciranje procedure od strane suda čime je narušeno načelo nezavisnosti sudstva određeno članovima 142. i 149. Ustava⁷⁵. Takođe, čak i da je ovlašćeni predlagач (za ovaj slučaj predlagачi su mogli biti Ministarstvo finansija, Odbor za zakonodavstvo Skupštine Republike Srbije, ili od same Skupštine Republike Srbije) inicirao autentično tumačenje, sporne odredbe koje se tumače bi dovele do retroaktivnosti s obzirom da je krivični postupak iniciran po zakonskim odredbama dve godine starijim od odredbi čije se tumačenje traži.⁷⁶

SLUČAJ IZBORA ZA ČLANA SAVETA REM-A

Regulatorno telo za elektronske medije (REM) je samostalna nezavisna regulatorna organizacija sa svojstvom pravnog lica, koja obavlja javna ovlašćenja, između ostalog u cilju delotvornog sprovođenja utvrđene politike u oblasti pružanja medijskih usluga u Srbiji. To regulatorno telo obavlja javna ovlašćenja i u cilju unapređivanja kvaliteta i raznovrsnosti usluga elektronskih medija, doprinosa očuvanju, zaštiti i razvoju slobode mišljenja i izražavanja, zaštite interesa javnosti u oblasti elektronskih medija i zaštite korisnika usluga. Organi REM-a su Savet i predsednik REM-a.⁷⁷ Savet REM-a je bio skoro mesec i po dana u blokadi zbog serije događaja oko izbora novog člana pošto je Goranu Pekoviću, dosadašnjem članu Saveta i univerzitetskom profesoru Fakulteta dramskih umetnosti, prestao mandat.

Reizbor Pekovića doveo do toga da skupštinski Odbor za kulturu i informisanje zatraži 16. decembra 2015. godine donošenje autentičnog tumačenja stavova

74 Autentično tumačenje članova 27, 28, 40. i 71. Zakona o porezu na dobit i člana 41. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji od 3. novembra 2015. godine:

<http://bit.ly/1PXcAuR>;

75 Član 149. Ustava Republike Srbije:

<http://bit.ly/1QDKQrq>;

76 „Tužilac tuži, skupštinska većina sudi“, Vreme: <http://bit.ly/1WnyqYX>;

77 Dostupno na: <http://bit.ly/1Qiyf2x>;

4,5 i 6, člana 11 Zakona o elektronskim medijima⁷⁸. Navedeni članovi su postali predmet spora jer određuju udruženja koja mogu biti ovlašćeni predlagači članova Saveta REM-a, kao i način izbora istog.⁷⁹

Najpre su se, u četvrtak 11. decembra 2015. godine, predstavnici 38 organizacija odnosno udruženja sastali u Skupštini i glasali za kandidate prema pravilima koje su sami dogovorili, jer zakon ne definiše najpreciznije kako će se glasati. Neke organizacije iskoristile su zakonsko pravo i glasale za po dva kandidata, dok su druge, jer su tako želele, glasale samo za po jednog kandidata i to Gorana Pekovića.⁸⁰

Čitav zaplet je nastao u petak 12. decembra prošle godine kada je Odbor za kulturu poništio odluku nevladinih organizacija od 11. decembra prema kojoj je Snežana Stojanović Plavšić dobila 22 glasa, Milan Antonijević 21 glas, a Goran Peković 16 glasova. Da je ova lista kandidata dostavljena Skupštini na glasanje, Peković bi automatski bio isključen iz daljeg procesa odlučivanja, što se na kraju i desilo. Međutim, prema istraživanju Balkanske istraživačke mreže (BIRN),⁸¹ prilikom utvrđivanja liste kandidata za Savet REM-a, poslanici vladajuće partije, koji čine većinu u Skupštinskom odboru prihvatili su prijave sportskih udruženja iako ta udruženja ne ispunjavaju uslove da predlažu kandidate. Ove sportske organizacije ne mogu da budu predlagači, jer Zakon o elektronskim medijima u članu 9.⁸² predviđa da udruženja moraju da se bave slobodom izražavanja i zaštitom dece, u smislu intelektualnog, emotivnog i psihičkog razvoja, a ne sportskim aktivnostima, kakvim se bave ove organizacije.

Sportska udruženja koja su kandidovala Gorana Pekovića, profesora FDU i prvog čoveka Upravnog odbora Specijalne olimpijade Srbije uložila su prigovor⁸³ na ovu odluku sa argumentacijom da su glasali za jednog kandidata, iako su svi ovlašćeni predlagači među sobom dogovorili da glasaju za po dva kandidata.

Dan kasnije, taj prigovor su prihvatili poslanici SNS-a i tražili da se ponovi glasanje. Vesna Marjanović, predsednica Odbora za kulturu i informisanje, tvrdila je da nije bilo osnova za prihvatanje prigovora, jer je „*glasanje proteklo*

78 Zakon o elektronskim medijima:

<http://bit.ly/2ozzWZ6>;

79 „Odbor za kulturu traži tumačenje zakona za izbor člana REM-a“, Istinomer:

<http://bit.ly/1ohMZC6>;

80 „Izbor člana REM-a ulazi u peti mesec“, Istinomer: <http://bit.ly/1Lq5Xvw>;

81 „Čekajući poslednjeg člana Saveta REM-a,

odugovlačenje i kršenje zakona:

<http://bit.ly/1WnObyV>;

82 Zakon o elektronskim medijima:

<http://bit.ly/2ozzWZ6>;

83 Dopuna dokumentacije kandidature za člana Saveta REM-a podržana od strane Specijalne olimpijade Srbije:

<http://bit.ly/1VhF3f6>;

potpuno u skladu sa zakonom, o čemu postoje stenografske beleške“. Marjanović je odbila da potpiše odluku o ponavljanju glasanja koju je donela većina poslanika SNS-a na sednici Odbora 12. decembra 2015. godine. Tri dana kasnije, nije bilo kvoruma za raspravu o prigovorima, jer se poslanici SNS-a nisu odazvali, a nisu predložili drugi datum održavanja sednice. Istovremeno, zatražili su od Zakonodavnog odbora Skupštine Srbije autentično tumačenje člana 11. Zakona o elektronskim medijima⁸⁴ koji se tiče regularnosti izbora kandidata. Izbor je bio obustavljen dok ovaj odbor nije dostavio tumačenja o kome se izjašnjava Skupština Srbije.

Potom, Skupština Srbije je 26. januara ove godine glasala protiv predloga autentičnog tumačenja člana 11. Zakona o elektronskim medijima, po kojem organizacije civilnog društva mogu da glasaju samo za jednog kandidata za članstvo u Savet Regulatornog tela za elektronske medije (REM).⁸⁵ Zatim je Odbor za kulturu Skupštine Srbije 4. februara potvrdio listu sa imenima dva kandidata koja su u obustavljenom izboru dobili najviše glasova- Milan Antonijević, direktor Komiteta pravnika za ljudska prava (YUCOM) i Snežana Stojanović Plavšić, dečiji psiholog i bivša narodna poslanica. Time je četvoromesečni proces za izbor novog člana Saveta REM-a skoro pa završen. Na predlog predsednice odbora, o ovim kandidatima skupština će se izjašnjavati po hitnom postupku, nakon čega bi poslanici, od njih dvoje, trebalo da izaberu novog člana Saveta REM⁸⁶.

U ovom slučaju upotrebe instituta autentičnog tumačenja, iako su bili vrlo jasno određeni predlagači u svojstvu udruženja za izbor člana Saveta REM-a, većina poslanika pri Odboru za kulturu i informisanje pokrenula je proceduru tumačenja zakona koje ista ta većina oktobra 2014. godine usvojila. Na kraju, važno je dodati da novi član Saveta ulazi u ovu instituciju u momentu kada se ona suočava sa optužbama javnosti da je izabrala članove Upravnog odbora RTS⁸⁷ u čiju se stručnost i kvalitete sumnja. Uz to, ima bojazni da je samo glasanje bilo neregularno zbog čega je ugled ove institucije doveden u pitanje⁸⁸. Pored toga, u poslednjih nekoliko meseci ova institucija dobija kritike i zbog nereagovanja na celodnevna emitovanja rijaliti programa čiji sadržaj evidentno nije u skladu sa

84 Zakon o elektronskim medijima:
<http://bit.ly/2ozzWZ6>;

85 „Izbor člana REM-a ulazi u peti mesec“, Istinomer: <http://bit.ly/1Lq5Xvw>;

86 „Direktor YUCOM-a i bivša poslanica kandidati za člana Saveta REM-a“, Istinomer: <http://bit.ly/1Lqgsis>;

87 „Kontroverze oko izbora UO RTS- REM izabrao svoju članicu“, N1 Info: <http://bit.ly/1QhXbku>;

88 „Direktor YUCOM-a i bivša poslanica kandidati za člana Saveta REM-a“, Istinomer: <http://bit.ly/1Lqgsis>;

zakonom, i činjenice da pojedini emiteri otvoreno promovišu vladajuću Srpsku naprednu stranku bez ikakvih posledica⁸⁹.

SLUČAJ AUTENTIČNOG TUMAČENJA ODREDBI ZAKONA O AUTORSKIM I SRODNIM PRAVIMA

Pored dva prethodna slučaja, nešto kraća polemika početkom 2016. godine ali sa većim pritiskom civilnog društva pratila je predlog za autentično tumačenje odredbe zakona o autorskim pravima. Predlog autentičnog tumačenja odredbi Zakona o autorskom i srodnim pravima⁹⁰ inicirala je poslanica SNS Dušica Stojković, a u njemu piše da se autorskim delom ne može smatrati i uživati autorsko-pravnu zaštitu svaka rutinski izrađena fotografija, koja se pojavljuje i preuzima u elektronskom obliku, bez obzira da li je originalna duhovna tvorevina autora.

Poslanica Dušica Stojković je krajem decembra 2015. godine uputila zahtev Odboru za zakonodavstvo i ustavna pitanja za tumačenjem odredbe stava 2 člana 2 pomenutog zakona⁹¹. Predlog autentičnog tumačenja tiče se same definicije autorskog dela i srodnim pravima, i glasi: „Ne može se smatrati kao autorsko delo iz člana 2. stav 2. tačka 9) Zakona o autorskom i srodnim pravima, i uživati autorsko-pravnu zaštitu, svaka rutinski izrađena fotografija, koja se pojavljuje i preuzima u elektronskom obliku, bez obzira da li je originalna duhovna tvorevina autora.“ Poslanica Stojković je u svom obraćanju 19. januara 2016. godine u skupštini izjavila sledeće:

„Dakle, dolazi do izrade velikog broja tzv. rutinsko izrađenih fotografija koje se pojavljuju preuzimanjem u elektronskom obliku. Znači, imamo selfije, razne fotografije automobila u pokretu, svakodnevno se fotografujemo na javnim mestima i moja dilema je bila – da li te fotografije možemo posmatrati kao autorska dela? Ona nisu autorsko delo i toga smo svi svesni i ne mogu kao takve uvažavati autorsku i pravnu zaštitu. Tako da se mora praviti jasna razlika između obične fotografije, rutinske fotografije koje svakodnevno pravimo i ona koja je autorsko delo.“⁹²

Ubrzo nakon stavljanja na dnevni red glasanja o predlogu autentičnog tumačenja 25. januara 2015. godine, reagovala su udruženja fotografa i fotoreportera koji su jasno poručila poslanicima da su ovako interpretirane

89 „Medijski zakoni su dobri u teoriji, ali u praksi...“ N1 Info: <http://bit.ly/1Tmd6VA>;

90 Zakon o autorskim i srodnim pravima: <http://bit.ly/1oioDbx>;

91 Stenogram sa prve sednice prvog vanrednog zasedanja NSRS od 19. januara 2016: <http://bit.ly/1SPV1zz>;

92 Isto;

odredbe protivne autorskim pravima fotografske struke i upitali zašto se nije išlo na izmenu zakona uz širu javnu raspravu.⁹³ Podršku fotoreporterima dala su i novinarska udruženja, kao i novinari okupljeni oko inicijative za smenu ministra Bratislava Gašića, „Novinari ne kleče“⁹⁴. Zatim je usledilo i saopštenje SHARE fondacije, u kome se navodi da bi usvajanje ovog tumačenja moglo dovesti do uspostavljanja prakse po kojoj bi se sve fotografije po automatizmu smatrale „rutinskim“, bez autorsko-pravne zaštite. Da bi fotografija uživala zaštitu, autori bi izgleda morali da dokažu njenu „umetničku vrednost“. Pored toga, ono što je posebno problematično u ovom slučaju su međunarodni pravni standardi koji bi ovakvom promenom bili prekršeni. To se pre svega odnosi na Bernsku konvenciju o zaštiti književnih i umetničkih dela, koju je Srbija ratifikovala, u čijem članu 9. piše da „autori književnih i umetničkih dela zaštićenih ovom konvencijom uživaju isključivo pravo da daju odobrenja za reprodukovanje ovih dela, bez obzira na koji način i u kom obliku.“⁹⁵ Takođe, SHARE fondacija je skrenula pažnju javnosti da evropsko pravo i svetska praksa zaštite autorskog dela ne poznaju ovakvo tumačenje ograničenja autorsko-pravne zaštite, pa se kriterijum za slobodno korišćenje fotografija postavlja u zavisnosti da li su ispunjeni uslovi za ograničavanje autorskog prava odnosno da li se ona nalazi u javnom domenu ili ne, a ne da li je nosilac autorskog prava istovremeno i kreator dela umetničke vrednosti.⁹⁶

Skupština Srbije je 26. januara 2016. godine glasala o dva predloga autentičnih tumačenja dva zakona - Zakona o autorskim i srodnim pravima i Zakona o elektronskim medijima. Oba predloga autentičnih tumačenja nisu izglasana, a interesantna činjenica je da oglasivši se o problemu sa autorskim pravima fotografa samo par dana pre glasanja o ovom aktu, predsednik Vlade, Aleksandar Vučić, rekao kako će rešiti problem tako da se pomogne fotoreporterima.⁹⁷ Iako je vladajuća koalicija glasala protiv oba predloga autentičnih tumačenja, iz SNS-a su tokom skupštinske debate tvrdili da se ničija prava ne dovode u pitanje, već da se uvodi dvostruki pravni režim zaštite - jedan po Zakonu o autorskom i srodnim pravima, a drugi po Zakonu o obligacionim odnosima⁹⁸.

93 „Ukidanje autorskih prava u korist magnata“, N1 Info: <http://bit.ly/1PXGPlj>;

94 „Poslanici, ne ukidajte autorska prava fotoreporterima“, NUNS: <http://bit.ly/2oX1pcv>;

95 „Bernska konvencija o zaštiti književnih i umetničkih dela“: <http://bit.ly/215xY4D>;

96 „Od petka fotografije bez pravne zaštite:

sa vašim selfijem svako će moći da radi šta hoće!“, SHARE fondacija:

<http://bit.ly/1QhQsgI>;

97 „Ne ukidaju se autorska prava za fotografije“, N1 info: <http://bit.ly/1Viacit>;

98 Zakon o obligacionim odnosima: <http://bit.ly/1oF7QQp>;

PREDLOG IZMENA REGULATIVE ZA KAŽNJAVANJE PORODIČNOG I PARTNERSKOG NASILJA

U Srbiji su 2015. godine ubijene čak 34 žene u porodičnim svađama, a većina njih je ranije prijavljivala nasilje. Pretnje, zastrašivanje, konstantno kritikovanje, potcenjivanje, različite optužbe, emocionalno ucenjivanje, stvaranje nesigurnosti kod žrtve, verbalno zlostavljanje, uznemiravanje, maltretiranje – sve to spada u psihičko zlostavljanje koje je, prema podacima objavljenim na sajtu Sigurne kuće⁹⁹, doživela skoro svaka druga žena u Srbiji.¹⁰⁰

Ministarstvo pravde krajem 2015. godine formiralo je Radnu grupu koja radi na izmenama Krivičnog zakonika¹⁰¹ i izradi novog akta - *Zakona o organizaciji državnih organa u suzbijanju nasilja u partnerskim odnosima*. Između ostalog, izmene Krivičnog zakonika uvešće potpuno novo krivično delo - proganjanje, koje podrazumeva besomučne pozive i čekanje žrtve ispred zgrade gde stanuje. Takođe, nepristojne ponude na radnom mestu od nadređenih tretiraće se kao seksualno uznemiravanje. Nasilje u porodici biće preformulisano u nasilje u partnerskim odnosima, pa će time, na primer, biti obuhvaćeni i slučajevi nasilja u istopolnim zajednicama.

Paralelno sa izmenama Krivičnog zakonika, sprema se i pomenuti *Zakon o organizaciji državnih organa u suzbijanju nasilja u partnerskim odnosima*. Njime će, po „Zrenjaninskom modelu“¹⁰², sve državne institucije biti koordinisane u borbi protiv nasilja u partnerskim odnosima. Policija će, prema ovom modelu, nakon što dobije prijavu, izaći na teren, odmah udaljiti nasilnika iz kuće i izvestiti javnog tužioca o slučaju. Sada se dešava da se predmet na stolu tužioca nađe tek za pet-šest dana. To je, uz činjenicu da je nasilnik ostao u kući sa žrtvom, bilo dovoljno da nasilnik izvrši uticaj na žrtvu kako bi žrtva povukla izjavu pri čemu se najčešće nasilje ponavlja. Prema ovom modelu, ta mogućnost potpuno bi bila uklonjena. Policija potom izveštava Centar za socijalni rad, a u priču je uključena i lokalna bolnica. Predlog sadrži i odredbu da se nasiljem u partnerskim odnosima bave posebno obučene jedinice u svakoj policijskoj stanici, kao i tužioci u svakom osnovnom tužilaštvu, specijalizovani samo za ova krivična dela. I oni će proći posebnu obuku, sa

99 Dostupno na: <http://bit.ly/216clBn>;

100 „Šikaniranje kao krivično delo“, YUCOM: <http://bit.ly/2oB1Cg9>;

101 Krivični zakonik („Sl. glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr.,

72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i

108/2014): <http://bit.ly/1n29m8e>;

102 Više o inicijativi za uspostavljanje „zrenjaninskog modela“ u borbi protiv nasilja u porodici: <http://bit.ly/1TnEBhn>;

akcentom na poznavanju psihologije, da bi znali kako da pristupe prema žrtvi.¹⁰³

Prema sadašnjem Krivičnom zakoniku, i sada su kažnjive pretnje, drsko i bezobzirno ponašanje koje ugrožava članove porodice¹⁰⁴. Ipak, za mart ove godine se najavljuju izmene koje će u taj zakon uvrstiti nove vidove psihičkog nasilja, proganjanje i seksualno zlostavljanje, ali i hitne mere zaštite. To treba da omogući da nasilnik u porodici može biti udaljen iz kuće u najkraćem roku, od 24 sata.¹⁰⁵

Problem sa predloženim izmenama Krivičnog zakonika Radne grupe Ministarstva pravde je što za sada ne postoji pisani dokument odnosno ne postoji pisani nacrt zakona, pa tako se ne zna kakvo će biti konačno zakonsko rešenje ovog problema. Što se same inicijative za izmenu zakona tiče, nju su još 2011. godine pokrenule organizacije Autonomni ženski centar i Mreža žene protiv nasilja¹⁰⁶. Uпитno je i da li će budući nacrt uskoro doći kao predlog zakona do skupštine zbog vanrednih parlamentarnih izbora koji su najavljeni za april ove godine.¹⁰⁷

103 „U pripremi izmene krivičnog zakonika i izrada zakona o organizaciji državnih organa u suzbijanju nasilja u partnerskim odnosima“, Paragraf Lex: <http://bit.ly/1KmZB5s>;

104 Krivični zakonik („Sl. glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014): <http://bit.ly/1n29m8e>;

105 Normativni okvir borbe protiv

porodičnog i partnerskog nasilja, Sigurna kuća: <http://bit.ly/1Tl6XHZ>;

106 U aprilu 2015. nakon brutalnog ubistva žene u centru Beograda koju je ubica godinama progonio, još jednom su reagovale su navedene organizacije sa zahtevom da se proganjanje uvede u Krivični zakonik: <http://bit.ly/1mF2hzJ>;

107 „Šikaniranje kao krivično delo“, YUCOM: <http://bit.ly/2oB1Cg9>;

III

Monitoring slučajeva

Paljenje zastava na skupovima

Srpske radikalne stranke

Srpska radikalna stranka¹⁰⁸ (SRS) ima dugu tradiciju organizovanja političkih demonstracija i uličnih protesta. Na tim skupovima se često pale zastave različitih država i međunarodnih organizacija, najčešće kao izraz nezadovoljstva ili neslaganja sa aktuelnim politikama ili događajima u zemlji i svetu.

Od 2012. godine su, na različitim mestima i u različitim prilikama simpatizeri i funkcioneri SRS zapalili zastave Kosova, NATO, Evropske Unije (EU) i Sjedinjenih Američkih Država (SAD).

- **17.11.2012.** Pristalice SRS su zapalili zastavu Hrvatske ispred zgrade Predsedništva Srbije u Beogradu, u znak protesta zbog oslobađajućih presuda Haškog tribunala za hrvatske generale Mladena Markača i Anta Gotovinu.¹⁰⁹
- **30.11.2012.** Pristalice SRS su zapalile zastave Kosova, SAD, NATO i EU ispred zgrade predsedništva u Beogradu zbog oslobađajuće presude Haškog tribunala Ramušu Haradinaju.¹¹⁰
- **20.05.2013.** Nekoliko desetina pristalica SRS zapalilo je zastave Evropske unije i Kosova ispred zgrade predsedništva u Beogradu, u znak protesta zbog posete nemačkog ministra spoljnih poslova Gvida Vestervelea.¹¹¹
- **24.03.2015.** Pristalice Srpske radikalne stranke okupili su se ispred zgrade bivšeg Generalštaba u Beogradu kako bi obeležili 16. godišnjicu NATO bombardovanja Savezne Republike Jugoslavije i tom prilikom su zapalili zastave Kosova, SAD, NATO i EU.¹¹²
- **01.04.2015.** Ispred Palate pravde u Beogradu tokom suđenja Nemanji Šaroviću, lider radikala Vojislav Šešelj je zapalio hrvatsku zastavu, pred novinarima, kao odgovor na poruke iz te države o zahtevu za njegov povratak u Haški tribunal.¹¹³

108 Srpska radikalna stranka nastala je 1991. godine ujedinjenjem Srpskog četničkog pokreta i Narodne radikalne stranke

109 Više na: <http://bit.ly/1PQThmL>;

110 Više na: <http://bit.ly/1QvTKHr>;

111 Više na: <http://bit.ly/1SLrsz2>;

112 Više na: <http://bit.ly/24oGXqd>;

113 Više na: <http://bit.ly/1Tcsena>;

- **05.08.2015.** Funkcioneri i pristalice Srpske radikalne stranke protestovali su ispred ambasade Hrvatske u centru Beograda, gde su zapalili zastavu te države uz poruku da nikada neće priznati „nezavisnu hrvatsku ustašku državu“.¹¹⁴

Iako su sve navedene radnje direktno kršenje odredbe Krivičnog zakona Republike Srbije (član 175. Povreda ugleda strane države ili međunarodne organizacije) samo je u dva navrata državno javno tužilaštvo reagovalo podizanjem optužnice ili krivičnog postupka.

Viši sud u Beogradu je, 23. oktobra 2015. godine, osudio na uslovnu kaznu od mesec dana zatvora zamenika predsednika Srpske radikalne stranke Nemanju Šarovića zbog paljenja zastave Sjedinjenih Američkih Država u novembru 2012.¹¹⁵ Takođe, 01. aprila 2015. godine Više javno tužilaštvo je pokrenulo krivični postupak protiv Vojislava Šešelja i drugih, zbog paljenja hrvatske zastave ispred Palate pravde u Beogradu.

Uroš Mišić

Uroš Mišić je 28. aprila 2010. godine osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od deset godina za pokušaj ubistva žandarma na stadionu Crvene Zvezde tokom utakmice tok kluba protiv Hajduka 2. decembra 2007. godine. Apelacioni sud je 30. aprila 2011. godine preinačio prvostepenu presudu i izrekao konačno od pet i po godina zatvora.¹¹⁶

Nakon stupanja na snagu Zakona o amnestiji,¹¹⁷ Uroš Mišić je pušten na slobodu 4. decembra 2012. godine jer je ispunjavao uslove koji su njim predviđeni.¹¹⁸

Posle puštanja iz zatvora, Mišić je navodno učestvovao u još jednom incidentu. On je 21. februara 2013. godine, po navodima nekih od svedoka, učestvovao u tuči u beogradskom klubu “Plastic” u kojoj je radnik obezbeđenja ambasade SAD u Beogradu zadobio povrede i posekotine po glavi.

U prvostepenom postupku, zbog nedostatka dokaza, 11. aprila 2013. godine, Uroš Mišić je oslobođen svih optužbi, a istom odlukom mu je ukinut i pritvor.¹¹⁹ Prvo osnovno javno tužilaštvo je 7. maja 2013. godine podnelo žalbu na presudu.

114 Više na: <http://bit.ly/1owIrIo>;

br. 107/2012

115 <http://bit.ly/1owIt35>;

118 <http://bit.ly/1oA09bM>;

116 <http://bit.ly/1g59l2Q>;

119 <http://bit.ly/1SLw5co>;

117 Zakon o amnestiji, Službeni glasnik RS

Presuda je ukinuta zbog bitnih povreda postupka koji je vraćen na ponovno suđenje.

SUD

Prvi osnovni sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

K 514/14

DATUM PRIJEMA

31. mart 2014. godine

SUDIJA

Janković Debeljak Marija

STATUS PREDMETA

Okončan

KRIVIČNO DELO ZA KOJE SE TERETI

Nasilničko ponašanje iz člana 344. stav 2. KZ

U 2015. godini je zakazano šest glavnih pretresa u ovom slučaju, od kojih se održalo tri.

Većina svedoka je potvrdila svoje prethodne iskaze kao i u prvostepenom postupku.¹²⁰

Dana 14.09.2015. godine optuženi Uroš Mišić je ponovo oslobođen optužbe odlukom suda. Prvo javno Tužilaštvo se žalilo na odluku na odluku 23.09.2015. pred Višim sudom u Beogradu koji je 27.01.2015. godine potvrdio presudu Prvog osnovnog suda u Beogradu i oslobodio Uroša Mišića svih optužbi.¹²¹

Vladimir Mavrenović

Vladimir Mavrenović je u decembru 2011. godine brutalno pretučen od strane dvojice muškaraca dok je džogirao na Zemunskom keju. Mavrenovića su dvojica muškaraca napala s leđa, najpre mu rukama zadavši više udaraca u predelu glave. Napad se nastavio i nakon što je Mavrenović uspeo da se skloni u obližnju kućicu Zelenila Beograd, gde su mu napadači naneli povrede akumulatorom kojeg su pronašli u kućici. Prilikom napada Vladimir Mavrenović je zadobio teške telesne povrede, koje su za posledicu imale dve operacije lobanje u decembru 2011. i januaru 2012. godine. Policija je uzela iskaz desetak minuta nakon što se napad dogodio, a Mavrenović je tom prilikom dao opise napadača i broj tablica automobila u koji su napadači ušli. Napad na Mavrenovića video je i radnik Zelenila Beograd, koji je policiji dao identičan iskaz. Na osnovu registarskog broja tablica koji je Mavrenović dao u svom iskazu policiji, Stefan Kovačević je

¹²⁰ Zapisnici sa pretresa dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

¹²¹ Presuda dostupna u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

pozvan u policiju, koga je oštećeni prepoznao kao jednog od napadača. Stefan Kovačević je svoj iskaz menjao nekoliko puta, a svoje učešće u napadu na Vladimira Mavrenovića negira.

SUD

Treći osnovni sud u Beogradu

SUDIJA

Ružica Živanović

BROJ PREDMETA

K-4817/13

OPTUŽENI

Stefan Kovačević

TUŽIOCI

Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu

TUŽBA PODNETA

18. juna 2013. godine

KRIVIČNO DELO

Nasilničko ponašanje i Teška telesna povreda – članovi 344. i 121. KZ[1]

STATUS PREDMETA

u toku

Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu podnelo je tužbu 18. juna 2013. godine protiv Stefana Kovačevića zbog sumnje da je izvršio krivična dela: Nasilničko ponašanje i teška telesna povreda.¹²²

I pet godina nakon napada na Mavrenovića, postupak je još u raspravnoj fazi i nije izvesno da će biti pravosnažno okončan u razumnom roku.

U 2015. godini je zakazano šest glavnih pretresa od kojih se održano samo jedno (16.09.). Razlozi za odlaganja pretresa su nedolazak glavnog svedoka u slučaju, radnika obezbeđenja koji je bio prisutan prilikom napada i čekanje na nalaze sudskog veštaka.

Na poslednjem planiranom glavnom pretresu kada su konačno bili prisutni i svedok i sudski veštak, punomoćnik Vladimira Mavrenovića je tražio izuzeće sudije Ružice Živanović. Slučaj je odložen do daljeg (do odluke predsednika suda).

122 Optužni predlog dostupan u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

Andrej Vučić - krađa identiteta

SUD

Privredni sud u Beogradu

SUDIJA

Dragan Dragović; Mirjana Jovanović

BROJ PREDMETA

P-7119/2014

OPTUŽENI

firma Asomakum

TUŽILAC

Andrej Vučić

TUŽBA PODNETA

31. oktobar 2014. godine

STATUS PREDMETA

Ožalben

Andrej Vučić, brat premijera Srbije Aleksandra Vučića, podneo je 31. oktobra 2014. tužbu protiv firme „Asomakum,,“, kojom traži utvrđivanje ništavnosti akta o osnivanju tog preduzeća, jer je nastalo korišćenjem navodnog falsifikata njegove lične karte.

Sva ročišta su zakazana za 2015. godinu. Od šest zakazanih, održano je pet ročišta. Tokom postupka su saslušana dva veštaka od kojih su obojica potvrdila da je reč o falsifikovanim dokumentima, odnosno ličnoj karti i falsifikovanom potpisu.¹²³

U toku postupka punomoćnik Andreja Vučića zatražio je, 21. septembra, izuzeće sudije Privrednog suda Mirjane Jovanović tvrdeći da se ona „ne ponaša nepristrasno i da odugovlači postupak“.¹²⁴

Dana 27. novembra Privredni sud je doneo prvostepenu presudu, kojom je usvojena tužba Andreja Vučića, i kojom se utvrđuje ništavost akta o osnivanju privrednog društva „Asomakum,,“, i tu firmu stavlja van pravnog dejstva.¹²⁵

Inače, 10. aprila 2015. godine, u policijskoj akciji uhapšeno je 11 osumnjičenih da su krađom identiteta osnovali sedam fantomskih firmi, među kojima je i firma „Asomakum“, registrovana na falsifikovanu ličnu kartu Andreja Vučića. Osumnjičeni se terete za pranje novca, kao i zloupotrebu položaja odgovornog lica, koji su državu oštetili za najmanje 300.000 evra.

Andrej Vučić, koji je na početku suđenja saslušan kao svedok u postupku, je naveo da se slučaj fantomske firme već godinama ciljano „razvlači“ da bi se

123 Zapisnici sa ročišta dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

124 Više na: <http://bit.ly/1Tl3zxU>;

125 Više na: <http://bit.ly/1R4e1GL>;

nanela šteta njegovom bratu. Tada je napomenuo da je od 2010. više puta davao izjave povodom te firme Poreskoj upravi, policiji, u Privrednom sudu i u Palati pravde, i da je svaki put konstatovano da je reč o falsifikovanoj ličnoj karti.

Kobre i žandarmi

SUD

Viši sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

K-48/2015

SUDIJA

Svetlana Aleksić

OKRIVLJENI

Predrag Mitrović, Slavko Stojanović,
Dragan Savić, Dalibor Đorđević, Zlatko
Gigić, Boban Lekić, Mitar Milosavljević i
Rade Matić

PODNOŠILAC

Više javno tužilaštvo u Beogradu

PODIGNUTA OPTUŽNICA

06. Februar 2015.

KRIVIČNO DELO ZA KOJE SE TERETI

krivično delo napada na vojno lice u
vršenju vojne službe (član 404. KZ);
krivično delo zlostavljanja i mučenja (član
137. KZ)

TREKUTNI STATUS PREDMETA

U toku

Dana 28. septembra 2014. godine, tokom Parade ponosa u Beogradu, dogodio se incident, na uglu ulica Svetozara Markovića i Birčaninove, kada su, navodno, dva civilna lica i dva pripadnika Vojne policije Srbije (bataljon specijalne namene „Kobre,„) pokušali da probiju kordon pripadnika žandarmerije, koji je obezbeđivao učesnike Parade. Došlo je do fizičkog sukoba, koji je zabeležen kamerom televizije N1.¹²⁶ Ovaj slučaj je dobio veliku medijsku pokrivenost jer su dva civilna lica bili brat premijera Srbije, Andrej Vučić, odnosno brat gradonačelnika Beograda Predrag Mali.

Više javno tužilaštvo u Beogradu je, nakon saslušanja osumnjičenih žandarma i svedoka, pokrenulo optužnicu protiv osam pripadnika žandarmerije: Predraga Mitrovića, Slavka Stojanovića, Dragana Savića, Dalibora Đorđevića, Zlatka Gigića, Bobana Lekića, Mitra Milosavljevića i Radeta Matića, zbog sumnje da su izvršili krivično delo napada na vojno lice u vršenju vojne službe u sticaju sa krivičnim delom zlostavljanja i mučenja, dok se komandant voda žandarma tereti i za krivično delo zloupotrebu službenog položaja.¹²⁷

U 2015. godini je zakazano 12 glavnih pretresa od kojih je održano sedam. Tokom održanih pretresa saslušani su oštećeni pripadnici specijalne jedinice „Kobre“,

126 Video dostupan na:
<http://bit.ly/1RFHjO3>;

127 Optužnica dostupna u arhivi Inicijative
mladih za ljudska prava

Saša Janković i Saša Stanković. Svedoci su potvrdili svoje prethodne iskaze date u tužilaštvu. Jasno su naglasili da su se prilikom susreta sa kordonom žandarmerije vidno, jasno i glasno legitimisali kao i da su to uradili i civili koji su bili sa njima. Takođe su detaljno opisali incident i napad žandarma na njih i dvojicu civila.

Glavne pretese je obeležilo insistiranje advokata odbrane da se skine oznaka tajnosti sa zadatka koji su obavljali pripadnici „Kobri“, ali i zahteva za veštačenjem video snimka N1 televizije, koja je zabeležila napad, potom veštačenja futrole za pištolj koji je jedan od svedoka pružio kao dokaz u postupku.¹²⁸

Javnost je uključena u ovaj proces i dozvoljeno je svim zainteresovanim subjektima da prisustvuju suđenju.

Napad na Paradu ponosa 2010. godine – Mladen Obradović i drugi

SUD

Viši sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

K-86/2013 (ponovljeni prvostepeni postupak), K-4264/2010 (prvostepeni postupak)

SUDIJA

Danko Laušević / Zoran Đorđević

OPTUŽENI

Mladen Obradović, Miloš Popović, Marko Lazarević, Dušan Ilić, Dobrica Radonjić, Igor Marinković, Nikola Vidović, Srđan Savović, Damir Grbić, Mladen Milosavac,

Goran Andrejev, Aleksandar Živković, Krsto Milovanović, Jelena (Ćalić) Obradović

PODNOŠILAC

Više javno tužilaštvo u Beogradu

PODIGNUTA OPTUŽNICA

22. oktobar 2010.

KRIVIČNO DELO ZA KOJE SE TERETI

Nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu, čl. 344a KZ

TREKUTNI STATUS PREDMETA

Prvostepena presuda

Suđenje optuženima za organizovanje napada na Paradu ponosa 2010. godine traje već skoro 6 godina. Za to vreme donete su dve prvostepene presude, jedna osuđujuća i jedna oslobađajuća, od kojih je ova prva ukinuta.

128 Zapisnici sa glavnih pretresa dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

Prva prvostepena presuda doneta je 15. aprila 2011. godine. Mladenu Obradoviću je izrečena kazna od dve godine zatvora, dok su ostali optuženi dobili od 6 meseci do godinu dana.

Obradović se branio tvrdnjom da je 10. oktobra ujutru planirao da prisustvuje skupu u Vaznesenjskoj crkvi u Beogradu, i da je na isti pozvao svoje rođake i prijatelje. Negirao je navode optužbe da je organizovao pripremne sastanke, a spisak imena i brojeva telefona koje je imao zapisane na papiru objasnio je punom memorijom u telefonu. Parolu „Čekamo vas“ objašnjava kao potpuno miroljubivu, u smislu „Očekujemo vas da nam se pridružite“, dok optužni Krsto Milovanović isti slogan objašnjava i rečima „smatramo da smo bolji“. Iskazi saoptuženih su bili međusobno protivrečni i očigledno usmereni na umanjivanje sopstvene krivične odgovornosti. Branilac Mladena Obradovića, bivši sudija Goran Petronijević je na suđenju prilikom iznošenja završne reči javno negirao postojanje ljudskih prava pripadnika LGBT populacije.

Sud nije poklonio veru ovakvoj odbrani, već je naveo činjenice na kojima zasniva individualnu krivičnu odgovornost članova organizacije za napad na Paradu ponosa 2010. godine i zaključio da je Obraz „jasno politička organizacija krajne desnice koja propagirajući svetosavski nacionalizam otvoreno propagira rasizam, ksenofobiju, antisemitizam i krajnju netoleranciju“,¹²⁹ i Bitno je podsetiti i da je Otačastveni pokret Obraz zabranjen odlukom Ustavnog suda Srbije od 12.6.2012. godine (VIIU-249/2009), upravo zbog delovanja usmerenog na kršenje zajemčenih ljudskih i manjinskih prava i izazivanja nacionalne i verske mržnje.

Apelacioni sud u Beogradu je 2. februara 2013. godine *ukinuo presudu* protiv Mladena Obradovića i ostalih, prema kojoj je Obradović bio osuđen na dve godine zatvora zbog nereda na Paradi ponosa 10. oktobra 2010. godine. Apelacioni sud je naveo da prihvata žalbe branilaca optuženih, jer je prvostepena presuda doneta uz bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, da je prvostepena presuda nerazumljiva i da u njenom obrazloženju nisu dati jasni razlozi o odlučnim činjenicama.

Predmet je vraćen na *ponovno suđenje* i primljen u Viši sud u Beogradu; pripao je sudskom veću na čelu sa sudijom Dankom Lauševićem koji je i doneo presudu u prvostepenom postupku, i koji nije dozvoljavao prisustvo javnosti. Tokom 2013. godine održan je samo pripremni pretres, 2014. je postupak odložen na neodređeno vreme, a ročišta su odlagana zbog nepojavljivanja optuženih i branilaca.

129 Presuda K-4264/2010 od 15.04.2011, dostupna u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

U toku 2015. godine zakazano je šest glavnih pretresa od kojih su se održala dva. Za razliku od prethodnih godina kada je javnost bila isključena iz suđenja, ove godine je bilo dozvoljeno prisustvovanje glavnim pretresima. Pored toga, krenula je da se primenjuje praksa koju Inicijativa mladih za ljudska prava zagovara već nekoliko godina, a to je tonsko snimanje rasprava na glavnim pretresima.

Na glavnom pretresu koji je održan 26.11.2015. sa predsednikom veća Zoranom Đorđevićem pristupilo se izvođenju dokaza uvidom u iskaze svedoka. Svi okrivljeni su bili saglasni sa iskazima iz prethodnog postupka, i nisu imali ništa da dodaju. Tužilaštvo nije imalo dodatnih pitanja za okrivljene. Doneto je rešenje saglasno sa članom 388 ZKP da se ne saslušavaju ostali svedoci i za sledeći pretres je sudija rekao da svi imaju pripremljene završne reči, a pretres je zakazan za 11. i 12. februar 2016. godine.

Viši sud u Beogradu je 12. februara 2016. godine doneo drugu prvostepenu odluku u ovom slučaju i *oslobodio Mladena Obradovića i još trinaest optuženih svih optužbi*.¹³⁰ Protiv ove odluke moguće je uložiti žalbu Apelacionom sudu.

Slučaj paljenja ambasada u Beogradu 2008. godine

Miting „Kosovo je Srbija“ održan je 21. februara 2008. godine na platou ispred Doma Narodne skupštine u Beogradu, u organizaciji Vlade Srbije, kao izraz protivljenja jednostranom proglašenju nezavisnosti Kosova. Nakon toga, održan je moleban ispred Hrama Svetog Save, koji je služio vladika crnogorsko primorski Amfilohije. Molebanu su prisustvovali premijer Srbije Vojislav Koštunica, zamenik predsednika SRS-a i predsednik SPS-a Tomislav Nikolić i Ivica Dačić, brojni ministri u Vladi Srbije, kao i premijer Republike Srpske Milorad Dodik. Po procenama medija, protest je okupio više stotina hiljada ljudi. Ministarstvo prosvete je odlučilo da u školama u Srbiji bude proglašen neradni dan, a bio je organizovan i besplatan prevoz do Beograda za one koji su hteli da prisustvuju mitingu.¹³¹ Posle molebana, grupa od oko 200 demonstranata se izdvojila i napala zgrade ambasada Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Nemačke, Turske i Hrvatske, kao i dva Mekdonalds restorana i nekoliko lokala na Terazijama. Demonstranti su palili i zastave ovih zemalja, a najviše

130 Više na: <http://bit.ly/1QbI9gf>;

131 „Održan miting ‘Kosovo je Srbija’“, B92, <http://bit.ly/1fMXkKu>;

je stradala Ambasada SAD, koja je bila zapaljena i potpuno uništena.¹³² Jedan od demonstranata, Zoran Vujović iz Novog Sada, pronađen je mrtav u zgradi ambasade. Obdukcijски nalazi su pokazali da se ugušio u dimu.¹³³ Policija je te noći privela 192 osobe. Tokom nereda povređeno je 130 osoba.

SUD

Viši sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

K-642/2012

PODNOŠILAC

Više javno tužilaštvo u Beogradu

PREDMET PRIMLJEN

10. jul 2012.

OKRIVLJENI

Dejan Vučković, Milan Dubočanin, Đorđe Tomin, Marko Novitović, Nikola Kosanović, Dušan Sedlar, Aleksandar Erceg, Filip Backović, Dragan Marinkov, Milan Tomas i Mladen Nebrigić i Draženko Nikolić

KRIVIČNO DELO ZA KOJE SE TERETE

Teška dela protiv opšte sigurnosti - član 288 KZ

TRENUTNI STATUS PREDMETA

Ožalben

Kriminalistička policija je po nalogu Višeg javnog tužilaštva u Beogradu, 10. aprila 2012. godine, u više gradova u Srbiji sprovela akciju hapšenja osumnjičenih za napade i paljenje stranih ambasada 2008. godine posle mitinga „Kosovo je Srbija“. Viši sud u Beogradu odredio je pritvor za 11 osoba osumnjičenih za ovo delo, dok je jedan osumnjičeni, koji je bio maloletan u to vreme, pušten da se brani sa slobode. Viši sud u Novom Sadu je odredio pritvor i pokrenuo istragu protiv dvojice osumnjičenih koji su u vreme izvršenja krivičnog dela bili maloletni i protiv njih će se postupak voditi pred tim sudom.¹³⁴ Više javno tužilaštvo je podnelo zahtev za sprovođenje istrage protiv 15 osumnjičenih za izazivanje nereda i paljenje ambasade. Zahtevom su obuhvaćeni: Dejan Vučković i Milan Dubočanin iz Beograda, Đorđe Tomin, Nikola Kosanović, Dušan Sedlar, Aleksandar Erceg, Marko Novitović, Filip Backović, svi iz Novog Sada, Dragan Marinkov, Milan Tomas i Mladen Nebrigić iz Pančeva, Draženko Nikolić iz Indije.¹³⁵ Vučković, Tomin, Kosanović, Sedlar, Erceg, Backović, Marinkov, Nebrigić, Novitović i Tomas terete se za krivično delo teško delo protiv opšte sigurnosti.

Oni su osumnjičeni da su 21. februara 2008. godine, po završetku mitinga “Kosovo je Srbija“, zajedno sa većom grupom nepoznatih osoba, kamenicama,

132 „Jedna žrtva nasilja u Beogradu“, B92, <http://bit.ly/1fMXtxD>;

133 „Vujović preminuo od trovanja i opekotina“, Politika, <http://bit.ly/1gQNY5b>;

134 „Pritvor zbog paljenja ambasade“, RTS, <http://bit.ly/NAUKAZ>;

135 Ibid.

bakljama i drugim predmetima gađali ambasadu SAD razbijajući prozore i vrata, pa su tako zapaljene prostorije ambasade. Osumnjičeni Draženko Nikolić i Milan Dubočanin terete se za krivično delo nasilničkog ponašanja. Nikolić se tereti, osim za kamenovanje zgrade ambasade SAD, da je nasilno, metalnom polugom, pokušao da provali u tu zgradu u Ulici kneza Miloša u Beogradu. Njega je u tom pokušaju sprečila policija, a događaj je zabeležen i na snimku.¹³⁶

Kako se ovaj proces odnosi samo na napade na ambasadu SAD i Turske, Nemačka je u listu od devet zahteva upućenih Srbiji, a koji se odnose na pregovarački okvir EU za Srbiju, uvrstila i taj da je potreban vidljiv napredak u otkrivanju i gonjenju počinitelja paljenja nemačke ambasade 2008.¹³⁷ Prvi pretres u ovom slučaju održan je 16. aprila 2013. godine, a od tada do aprila 2015. godine nijedan zakazan pretres nije održan.¹³⁸ U aprilu 2013. godine, pred Višim sudom saslušani su svi optuženi za paljenje ambasada i svi su negirali krivicu. Optuženi se brane sa slobode, pošto im je dan nakon podizanja optužnice, 10. jula 2012. godine, ukinut pritvor.¹³⁹

Viši sud je 28. januara 2014. godine Inicijativi odbio da dostavi zapisnike sa održanih pretresa uz objašnjenje da bi „dostavljanje traženih dokumenata tražiocu moglo ozbiljno da ometa dalje vođenje i okončanje ovog sudskog postupka“. Inicijativa je protiv rešenja suda 31. januara podnela žalbu Povereniku.¹⁴⁰

U martu 2015. godine u vezi sa ovim slučajem izmenjena je optužnica, a postupak je počeo iznova zbog promene sastava sudskog veća. Održana su tri glavna pretresa prvog, drugog i trećeg aprila. Pretresu su prisustvovali okrivljeni, njihovi branioci, tužilac, a pretresi su bili otvoreni za javnost.

Tužilac je izjavio da ostaje pri optužnici, dok je odbrana kao glavnu zamerku vezanu za optužnicu istakla da krivična dela nisu konkretno opredeljena za određene učinioce tj. da je optužnica neprecizna i „nemušta“. Odbrana navodi da optužnica insistira na posledicama navodnih radnji, ali da ne uspeva da uspostavi vezu između mitinga i posledica. Svi optuženi su negirali krivicu za delo koje im se stavlja na teret po optužnici, ali su neki priznali da su preduzeli određene

136 Ibid.

137 „Devet uslova Berlina“, Novosti, <http://bit.ly/1CF9PEu>;

138 Održani su glavni pretresi 16. aprila 2013, 14. juna 2013., 15. oktobra 2013., 11. decembra 2013, 13. februara 2014, dostupno na

<http://bit.ly/1piUgv6>;

139 „Negiraju paljenje ambasada“, B92, <http://bit.ly/1iLEPeH>;

140 Rešenje Suda o odbijanju zahteva i žalba podneta Povereniku dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

radnje poput gađanja ambasade kamenjem i čupanja sigurnosnih kamera sa turske ambasade. Optuženi su takođe naglasili da su oni putem mitinga želeli da izraze svoje neslaganje sa secesijom Kosova i da je miting organizovala tadašnja državna vlast. Optuženi se nisu sećali detalja poput toga kada su stigli na miting i šta su na sebi imali od garderobe, a na pitanje predsednice sudskog veća kako su umesto na moleban ispred Hrama Svetog Save stigli ispred ambasada uglavnom su odgovarali da ih je ponela masa i da nisu dovoljno poznavali Beograd te da nisu znali kuda tačno idu. Tužilaštvo je pokušavajući da ospori tvrdnju optuženih da su se slučajno našli ispred ambasade tražilo da se pregleda snimak sa bezbednosne kamere američke ambasade, koji je na poslednjem pretresu pregledan u prisustvu javnosti. Jedan od branilaca je predložio da se kao svedok pozove Pavlović Slavko, sudski veštak, budući da je on ranije izjavio da ne može sa sigurnošću da tvrdi da ambasada nije zapaljena iznutra.¹⁴¹

Sud je 1. septembra 2015. godine doneo presudu kojom se optuženi oglašavaju krivim, i osudio ih je na uslovne kazne zatvora u rasponu od 5 do 10 meseci, sa rokom proveravanja od dve godine. Oslobođeni su Dušan Sedlar i Aleksandar Erceg, dok je protiv Milana Dubočanina postupak razdvojen.¹⁴² U toku je postupak po žalbama.

U oktobru 2014. godine, mediji su pisali o izveštaju radne grupe osnovane na inicijativu ministra policije Nebojše Stefanovića, koji se bavio odgovornošću političkog i policijskog vrha povodom paljenja ambasada. Izveštaj je imao za cilj da utvrdi ko je napravio propuste u obezbeđivanju mitinga „Kosovo je Srbija“, i kao moguća odgovorna lica pominjana su trojica policijskih generala Stevan Bjelić, Borivoje Tešić i Mladen Kuribak, kao i nekadašnji načelnik Policijske uprave Beograd Slobodan Vukolić.¹⁴³ U februaru 2015. godine pojavili su se navodi da su pred Višim javnim tužilaštvom saslušana gore pomenuta lica, kao i Senad Koštić, bivši komandant niškog odreda Žandarmerije, oficiri iz komande Žandarmerije Bojan Marković, Zoran Rašković i Dragan Vasiljević i Nikola Popovac iz beogradske policije,¹⁴⁴ ali izgleda da je i dalje sve ostalo na nivou predistražnog postupka.¹⁴⁵

141 Tim Inicijative mladih za ljudska prava je prisustvovao javnim sednicama održanim prvog, drugog i trećeg aprila 2015. godine.

142 „Uslovne kazne za paljenje ambasade SAD“, B92, <http://bit.ly/1R5x3g3>;

143 „Za paljenje ambasada odgovorna tri generala i policijski načelnik!“, Večernje

novosti, <http://bit.ly/1OamcOd>;

144 „Generali MUP saslušani zbog paljenja ambasada“, Večernje novosti, <http://bit.ly/1LCoQb8>;

145 „Uslovne kazne za paljenje ambasade SAD“, B92, <http://bit.ly/1R5x3g3>;

Dajana Pospiš

Transrodna osoba Dajana Pospiš, napadnuta je u centru Novog Sada 28. jula 2015. godine oko 18 h. Nju je u Jevrejskoj ulici napao krupan muškarac, koji je poznat od ranije policiji, uz povike da će je ubiti i zaklati, i nazivajući je pederom. Dajana je uspela da pobegne od napadača i odmah je pozvala policiju, čija je patrola stigla za dvadesetak minuta, po rečima Dajane Pospiš. Opisala je napadača kao veoma visokog čoveka, kog poznaje godinama i koji je naklonjen Nacionalnom stroju, kom je i ona ranije pripadala. Ona je dala izjavu u policiji povodom ovog slučaja. Dajana je ispričala da je primetila da je prate pripadnici jedne ekstremističke organizacije, ali to nije htela da prijavi policiji, pošto joj se ta situacija do sada više puta dešavala, od kad je krenula u proces prilagođavanja pola rodnom identitetu. Novosadska policija identifikovala je napadača, saslušala ga, ali protiv njega nije podneta krivična prijava, dok je tužilaštvo tražilo izveštaj o tom događaju. Dajana je izjavila da se posle ovog napada ne oseća bezbedno i da strahuje za svoj život, kao i da je uplašena, jer bi napad mogao da se ponovi.

Ivan Janeš

Ivan Janeš, profesor matematike iz Novog Sada, prijavio je policiji 7.septembra 2013. godine da ga je napala grupa nepoznatih osoba i zadala mu više udaraca, dok je čekao suprugu i dete u parku, pored Železničke stanice u Novom Sadu. U policijskom saopštenju se navodi da se napad dogodio u 20:20h i da su mu napadači nakon toga oduzeli određene predmete. Ivan je medijima dao izjavu u kojoj je ispričao da su mu te večeri prišli dečaci, njih 7 ili 8, starosti između 12 i 15 godina, i pitali ga koliko je sati, a da su ga, kada im je odgovorio, pitali da li zna nekog pедера, na šta je on odgovorio da ne zna i nakon toga su počeli da ga udaraju i šutiraju. Govorili su mu da je peder, oborili ga na zemlju, nastavili da ga šutiraju, nakon toga su mu uzeli bicikl i ranac sa fotoaparatom i loptom. Napad je trajao 15 minuta, dok je Ivan doživao u pomoć. On se nije branio, jer nije želeo da povredi decu. Profesor Janeš je nakon ukazane lekarske pomoći, pušten na kućno lečenje, sa povredama glave, na kojoj ima hematome, slomljenim nosom, zatim ima i povrede po telu od šutiranja, popucale kapilare po telu i licu, kao i problem sa vidom. Policija je identifikovala napadače na Janeša i protiv četvorice podnela krivične prijave u redovnom postupku, zbog sumnje da su izvršili

11 razbojništava i 28 krivičnih dela teških krađa na području Novog Sada, a među njima je i napad na Ivana Janeša. U ovom napadu su učestvovala još trojica maloletnika, koji neće odgovarati, jer imaju manje od 14 godina. Svi su saslušani u prisustvu roditelja ili staratelja, a novosadski mediji navode i da su tom prilikom priznali delo koje im se stavlja na teret, kao i da je policija pronašla i ranac sa stvarima koji su oveli od pretučenog nastavnika. Policija je u saopštenju navela i da će podneti krivičnu prijavu protiv jednog od roditelja osumnjičenih zbog postojanja osnova sumnje da je izvršio krivično delo zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica.

Povodom ovog slučaja oglasile su se nevladine organizacije Gej strejt alijansa i Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) i najoštrije osudili napad koji se dogodio u Novom Sadu. Tadašnja Poverenica za zaštitu ravnopravnosti Nevena Petrušić osudila je napad i navela da je to pokazatelj koliko su obrazovne ustanove, roditelji i društvo kao celina, zakazali u radu sa decom i omladinom na razvijanju tolerancije i poštovanju ljudskih prava.

Slučaj Diković vs. Kandić

Tužba¹⁴⁶ protiv Nataše Kandić i Fonda za humanitarno pravo od strane Ljubiše Dikovića, načelnika generalštaba Vojske Srbije, podneta je radi naknade nematerijalne štete usled povrede časti i ugleda zbog navoda iz Dosijea „Ljubiša Diković“¹⁴⁷, objavljenog u januaru 2012. godine. Dosije između ostalog daje na uvid činjenice i dokaze o zločinima počinjenim od strane srpskih snaga u zoni odgovornosti 37. motorizovane brigade na Kosovu, kojom je komandovao Ljubiša Diković.¹⁴⁸

U januaru 2015. godine, FHP je objavio Dosije „Rudnica“¹⁴⁹ u kojem se iznose podaci i dokazi o učešću pripadnika 37. Motorizovane brigade VJ i drugih jedinica vojske i policije u četiri zločina nad albanskim civilima na Kosovu, kao i uklanjanju njihovih tela 1999. godine, koja su pronađena 2014. godine u masovnoj grobnici u Rudnici. U maju 2015. godine je Fond za humanitarno pravo podneo krivičnu prijavu protiv generala Ljubiše Dikovića, Dejana

146 „Tužba Ljubiše Dikovića protiv Nataše Kandić i Fonda za humanitarno pravo“, FHP: <http://bit.ly/1Vki64H>;

147 „Dosije Ljubiša Diković“, FHP: <http://bit.ly/1PCA9Yt>;

148 „Ročište po tužbi Ljubiše Dikovića protiv Nataše Kandić i Fonda za humanitarno pravo“, FHP: <http://bit.ly/1R6mEkb>;

149 „Dosije Rudnica“, FHP: <http://bit.ly/1RJHw2K>;

Ranđelovića i dva NN lica zbog ratnog zločina u selu Rezala. Tužilaštvo za ratne zločine je obavestilo FHP da je predistražni postupak po toj prijavi u toku¹⁵⁰.

SUD

Prvi osnovni sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

P-141/2013

IME SUDIJE

Gordana Aranđelović

PODNOŠILAC TUŽBE

Ljubiša Diković

PREDMET PRIMLJEN

1. januar 2014. godine

TUŽENI/A

Nataša Kandić, Fond za humanitarno pravo, čija direktorka je Sandra Orlović

TUŽBA

Radi naknade štete

VREDNOST SPORA

10.000 dinara (RSD)

TREKUTNI STATUS PREDMETA

Nerešen

U periodu od 18. februara 2013. kada je bilo zakazano prvo ročište do 18. februara 2015. samo jedno ročište nije održano (8. oktobra 2014. godine). Od februara 2015. godine do završnog ročišta u decembru iste godine samo jedno ročište nije održano zbog bolesti sudije (24. novembar 2015. godine).

Tužba je pokrenuta u februaru 2013. godine, a prvo ročište je održano 18.02.2015. u Prvom osnovnom sudu u Beogradu. Na navedenom ročištu za glavni pretres prisutni su bili Ljubiša Diković, kao i Nataša Kandić sa svojim advokatima, pri čemu je rasprava za prvo ročište bila javna. Na ročištu je strana tužioca iznela dokaze o tome da Ljubiša Diković nije bio na mestu komandanta 16. graničnog bataljona Vojske Jugoslavije 1995. godine, o čemu je bilo najviše bilo reči na ovom ročištu pri čemu je sudija insistirala na tome da se pitanja „tužene strane drže isključivo tužbenog zahteva odnosno kako to propisuje član 3. stav 1 Zakona o parničnom postupku“¹⁵¹. Sudija je u toku ročišta donosila rešenja kojima ne dozvoljava bilo kakva pitanja o dešavanjima koja su predmet dosijea „Diković“ i „Rudnica“. Iako je tužena strana iznela skoro sve dokaze, advokat Ljubiše Dikovića više puta je bio opomenut da se direktno ne obraća Nataši Kandić.¹⁵²

Na sledećem ročištu koje je održano 19. maja 2015. Ljubiša Diković nije prisustvovao, a na ovom ročištu Nataša Kandić je iznosila dokaze, pa se između ostalog pozvala na navode iz lista „Politika“ od 12.12. 2011, kao i na podatke na sajtu Ministarstva odbrane koji su stajali do 2012. godine tj. da je Ljubiša Diković bio od 1994. do 1996. komandant

150 Kopija odgovora TRZ-a Vladimiru Gajiću, advokatu Nataše Kandić o pokretanju predistražnog postupka po prijavi FHP nalazi u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

151 Zakon o parničnom postupku, Paragraf Lex: <http://bit.ly/1SQLxE7>;

152 Zapisnik sa ročišta od 18.02.2015, FHP: <http://bit.ly/1QGbtSQ>;

16. Graničnog bataljona Vojske Jugoslavije što je jedan od spornih navoda za stranu tužioca. Takođe, ona je navela imena svedoka i iskaza žrtava koji govore o zločinima koje su počinili pripadnici 37. motorizovane brigade kojom je komandovao Ljubiša Diković. Iznošenje dokaza pratilo je konstantno opominjanje od strane sudije da se tužena drži tužbenog zahteva.¹⁵³

Ročište održano 15. septembra 2015. godine bilo je zatvoreno za javnost, a sudija je to učinila pozvavši se na član 322 Zakona o parničnom postupku¹⁵⁴, na šta je tužena strana reagovala napuštanjem ročišta. Važno je napomenuti da je sud odbio da se saslušaju svi svedoci tuženih, ali i svedoci tužioca što je objašnjeno zloupotrebom procesnih prava.¹⁵⁵

Istraživači Inicijative pokušali su da prisustvuju ročištu 24. novembra prošle godine ali je ponovo bilo zatvoreno za javnost, čak i za 5-6 novinara koji su izrazili interes da prisustvuju. To je bilo dodatno važno jer je Tužilaštvo za ratne zločine u međuvremenu pokrenulo predistražni postupak po krivičnoj prijavi Fonda za humanitarno pravo u kojoj se nalaze navodi o odgovornosti Ljubiše Dikovića za ratne zločine koji su počinili pripadnici 37. motorizovane brigade.¹⁵⁶ Iako je ročište bilo zatvoreno za javnost, ono nije bilo održano zbog bolesti sudije pa je suđenje nastavljeno 25. decembra.

Na poslednjem ročištu, ispred drugooptuženog Fonda za humanitarno pravo, saslušana je Sandra Orlović. Sudija je prvo postavila pitanje kada su prikupljeni podaci koji se prema tužbi urušavaju čast i dostojanstvo Dikovića. Orlović je odgovorila da su informacije koje se nalazi u dokumentaciji Vojske Jugoslavije javno dostupni bili nekoliko godina pre objavljivanja dosijea Diković, ali da su podaci prikupljeni 6 meseci pre objavljivanja dosijea. Orlovićeva je bila upitana i za to na koji način su istraživači FHP-a došli do podataka, na šta je Orlovićeva rekla da su to izjave članova porodice žrtava, zapisnici o ekshumaciji žrtava, kao i iskazi bivših pripadnika 37. motorizovane brigade. Ona je napomenula da su to izvori najviše vrednosti koji mogu da imaju krivični sudovi, a tek nevladine organizacije. Dodala je, takođe, da je FHP stekao reputaciju kod međunarodnih i domaćih institucija kao što je UN, Savet Evrope, Tužilaštvo za ratne zločine. Između ostalog istakla je da ova organizacija dobila konsultativni status pri Ekonomsko-socijalnom savetu UN-a.¹⁵⁷

153 Zapisnik sa ročišta od 19.05.2015, FHP: <http://bit.ly/1KnJ69b>;

154 Zakon o parničnom postupku, Paragraf Lex: <http://bit.ly/1SQLxE7>;

155 Zapisnik sa ročišta od 15.09. 2015, FHP: <http://bit.ly/1mFE1gK>;

156 Kopija odgovora TRZ-a Vladimiru

Gajiću, advokatu Nataše Kandić o pokretanju predistražnog postupka po prijavi FHP nalazi u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

157 Izveštaj istraživača Inicijative mladih za ljudska prava sa ročišta od 25. decembra 2015. godine nalazi se u Arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

Sudija je nakon odgovora na pitanje prokomentarisala da su izjave članova porodice „prilično radikalna metoda,, prikupljanja podataka. Ono što je na ovom ročištu bilo primetno je nedolično ponašanje punomoćnika tužioca koji je u nekoliko navrata bez odobrenja sudije ustajao i prekidao punomoćnika tuženih kao i tužene strane.

Advokat Nataše Kandić na ročištu je tražio izuzeće sudije, dok je Nataša Kandić predložila da presuda u parničnom postupku bude doneta nakon završetka istrage Tužilaštva za ratne zločine u kojoj se proveravaju navodi o odgovornosti Ljubiše Dikovića za ratne zločine koji se zasnivaju na izveštaju Fonda za humanitarno pravo. Ovaj predlog tužene strane je odbijen, a glavni pretres je završen.

Neonacistička organizacija Nacionalni stroj / antifašistički skup „Stop fašizmu“

Antifašistički skup u Novom Sadu održan je 7. oktobra 2007. godine. Incident se dogodio kada su učesnici skupa krenuli prema Keju žrtava racije, u Dunavskoj ulici, gde ih je napala grupa pripadnika neonacističke organizacije Nacionalni stroj. Kamenicama je pogođeno nekoliko građana, među kojima i šef novosadske kancelarije Helsinškog odbora za ljudska prava Pavel Domonji, nakon čega su pripadnici žandarmerije utrčali u dvorište Doma vojske i priveli najveći broj članova Nacionalnog stroja. Godinu dana kasnije tužilaštvo je podiglo optužnicu kojom se devet pripadnika teretilo zbog težeg oblika nasilničkog ponašanja, za koji je propisana kazna zatvora do pet godina. Trojicu izgreznika tužilaštvo je teretilo i za izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti.

Suđenje optuženima za izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i nasilničko ponašanje praktično nije ni počelo. Proteklih šest i po godina od početka glavnog pretresa obeležila su priznanja dvojice optuženih, promena troje predsednika sudskog veća i neuspešni pokušaji suda da Davidovića iz inostranstva privede pravdi. Suđenje Davidoviću i ostalim optuženim za izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje trebalo je da počne 24. juna 2009. godine. Jedan od razloga odlaganja bio je i taj što se Goran Davidović nalazio u ekstradicionom pritvoru u Nemačkoj. Prema poslednjim informacijama, on više ne živi u Srbiji i sa porodicom je u Italiji. Početak suđenja je odlagan i zbog toga što su dvojica optuženih u međuvremenu sa tužilaštvom sklopili sporazum o priznanju

krivice, to su Dolf Pospiš, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od godinu dana i četiri meseca za krivično delo izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i nasilničko ponašanje i Predrag Milovanović osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 6 meseci. Osam godina kasnije Više javno tužilaštvo je odustalo od daljeg krivičnog gonjenja sedmorice članova (Davidović Goran, Pešić Nedeljko, Dickov Radomir, Stojanović Uroš, Petrović Danijel, Negovanović Vladimir i Golubović Predrag) organizacije Nacionalni stroj za nasilničko ponašanje, zbog poštovanja načela *Ne bis in idem*. Tužilaštvo se pozvalo na presudu Prekršajnog suda koji im je 2007. godine, sudio zbog istog događaja, ali za remećenje javnog reda i mira. Tužilaštvo je ostalo pri delu optužnice koji Gorana Davidovića i Nedeljka Pešića tereti za izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje, pa će samo protiv njih dvojice nastaviti krivični postupak. U tužilaštvu smatraju da bi usled činjenice da su protiv imenovanih pravnosnažno okončani prekršajni postupci u vezi sa istim događajem nastavkom krivičnog postupka došlo do njihove dvostruke ugroženosti. Na Dolfu Pospiša i Predraga Milovanovića, koji su sklopili sporazum o priznanju krivice sa tužilaštvom, ovo načelo se nije primenilo i oni su dvostruko kažnjeni. Goranu Davidoviću se sudi u odsustvu, jer se nije odazivao pozivima za početak suđenja, pošto živi u inostranstvu.

Tribina „Fašistička pretnja“ na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu

Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, 9. novembra 2005. godine, održana je tribina povodom Međunarodnog dana borbe protiv fašizma. Dekan Filozofskog fakulteta Marija Kleut, koja je prisustvovala tribini, je izjavila da je grupa „nabildovanih kratko ošišanih mladića“, upala u salu 15 minuta po početku tribine i da su najpre galamili i ometali izlaganja uz nacističke pozdrave. Neonacisti su naročito pretili šefu Odeljenja za filozofiju Filozofskog fakulteta Milenku Peroviću, kog su nazvali ustaškom svinjom, i rekli su da će ga sačekati negde u mraku, a da će to naročito uraditi njegovom sinu. Grupa mladića je fizički i verbalno maltretirala učesnike skupa i pretila im. Tribina je zbog toga prekinuta, ali je ubrzo nastavljena.

U Okružnom sudu u Novom Sadu, novembra 2006. godine, dokazano je da su članovi neonacističke organizacije grupe Nacionalni stroj organizovano otišli na tribinu na Filozofskom fakultetu, gde su ugrozili sigurnost publike i mogli da izazovu nacionalnu netrpeljivost.

Goran Davidović je pravnosnažnom presudom Okružnog suda osuđen na godinu dana zatvora, zbog izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje, Miodrag Stefanović je kao saizvršilac osuđen na 6 meseci zatvora, dok su drugi okrivljeni osuđeni na uslovne osude u trajanju od 4 do 8 meseci, za krivično delo ugrožavanje sigurnosti. Goran Davidović je nakon odsluženja kazne napustio zemlju.

Slučaj pomagača Ratka Mladića

Ratko Mladić¹⁵⁸ izručen je Međunarodnom krivičnom tribunalu za bivšu Jugoslaviju, nakon što je uhapšen 26. maja 2011. godine. On je bio u bekstvu od 1996. godine, a tokom tih 16 godina skrivao se u Srbiji u vojnim objektima, stanovima i kućama prijatelja i članova šire familije u Beogradu i drugim gradovima, ali do danas za organizaciju bekstva, logistiku i pružanje utočišta najtraženijem haškom optuženiku niko od optuženih nije kažnjen. Već nekoliko godina sudi se grupi od desetero okrivljenih, među kojima su civili i njegovi nekadašnji saborci iz Vojske Republike Srpske. Oni se sumnjiče da su od 2002. do 2006. Mladića skrivali u svojim i iznajmljenim stanovima u Beogradu, finansirali ga, podizali njegovu penziju, obezbeđivali mu hranu, telefone za komunikaciju sa porodicom i prevozna sredstva, iako su znali da je optužen za činjenje dela zločina protiv čovečnosti, krivičnih dela genocida, saučesništva u genocidu, ratnih zločina protiv civilnog stanovništva i kršenja zakona i običaja rata.

SUD

Prvi osnovni sud u Beogradu

BROJ PREDMETA

K-4448/2011

PODNOŠILAC

Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu

PREDMET PRIMLJEN

1 januar 2014. godine

OKRIVLJENI

Stanko Ristić, Ljiljana Vasković, Borislav

Ivanović, Predrag Ristić, Marko Lugonja, Saša Badnjar, Bojan Vasković, Tatjana Vasković, Ratko Vučetić i Blagoje Govedarica.

KRIVIČNO DELO ZA KOJE SE TERETE

Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela- Član 333. stav 3. Krivičnog zakonika Republike Srbije

TRENTNI STATUS PREDMETA

Nerešen

Optuženi se terete da su na različitim adresama u Beogradu u periodu od 2002. do 2006. godine skrivali Ratka Mladića. Krivično delo koje im se stavlja na teret

158 Ratko Mladić je bivši general Vojske Republike Srpske, optužen za genocid i zločine protiv čovečnosti pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju. Više na: <http://bit.ly/2oXSdVs>;

159 Član 333. stav 3. Krivičnog zakonika Republike Srbije („Sl. glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014): <http://bit.ly/1n29m8e>;

jeste pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela.¹⁵⁹ Postupak je pokrenut pred Drugim opštinskim sudom u Beogradu 2006.¹⁶⁰ Nekoliko optuženih je prilikom svojih svedočenja naglašavalo kako im je život u opasnosti, te da podležu pritiscima i torturi.¹⁶¹ Jovo Đogo, bivši pukovnik Vojske Republike Srpske, koji je u optužnici označen kao glavni organizator jataka preminuo je u avgustu 2008. godine.¹⁶² Suđenje je nastavljeno 2009. godine.¹⁶³ Naredne godine, predmet biva dodeljen Prvom osnovnom sudu u Beogradu,¹⁶⁴ a usled promene predsednika veća glavni pretres počinje iznova 23. februara 2010. Prvi osnovni sud doneo je prvostepenu oslobađajuću presudu za svih 10 optuženih 10. decembra 2010. godine.

Apelacioni sud u Beogradu je 21. jula 2011. ukinuo oslobađajuće presude i naložio ponovno suđenje pred potpuno izmenjenim većem. Predmet je vraćen Prvom osnovnom sudu u Beogradu.¹⁶⁵ Od 26. jula 2011. do početka 2014. godine, kada je predmet predat novom sudiji Vladimiru Miletiću (četvrti sudija od početka procesa), održano je ukupno 6 glavnih pretresa, dok 13 nije održano do promene. Od februara 2014. do kraja 2015. godine održano je 7 glavnih pretresa dok 5 nije održano. U međuvremenu, optuženi Blagoje Govedarica pravosnažno je osuđen zbog nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materija na šest meseci zatvora, uslovno na dve godine.

Jedan od intenzivnijih glavnih pretresa koji su održani bio je 29. maja 2014. godine na kome je ponovo započeto saslušanje svedoka. Ranije je Prvi osnovni sud u više navrata tražio od Haškog tribunala da mu dozvoli da video linkom sasluša Mladića, ali na to nije dobio pozitivan odgovor. Na ovom glavnom pretresu svi optuženi su ponovili da ostaju pri svojim ranijim odbranama, u kojima su svi negirali da su skrivali Mladića, osim optuženog generala Marka Lugonje. Odbrana je osporavala pravnu kvalifikaciju krivičnog dela iz optužnice jer, prema rečima advokata Govedarice, Mladić u to vreme nije bio pravosnažno osuđen za bilo koje krivično delo naročito kao učinilac, a još uvek je pod pretpostavkom nevinosti. Zanimljivost je, kada je već reč o pravnoj kvalifikaciji, da su jataci koji su krili Mladića posle 2006. do njegovog hapšenja pet godina kasnije 26. maja 2011. sklopili sporazum o priznanju krivice s Tužilaštvom za ratne zločine, na uslovne kazne zatvora.¹⁶⁶

160 Nekadašnji opštinski sudovi postali su osnovi. Broj predmeta bio je K-1339/2006. Podaci dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

161 Zapisnik o glavnom pretresu 26. novembra 2006. Podaci dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava.

162 „Umro Jovo Đogo, navodni jatak Ratka Mladića“, RTS: <http://bit.ly/247uwJq>;

163 Broj predmeta je 249/2009.

164 Broj predmeta je 14845/2010.

165 Broj predmeta je 4448/2011.

166 „Mladićevo jataci opet pred sudom“, B92: <http://bit.ly/1SQyofO>;

Na pretresu održanom 8. maja 2015. odlučeno je da se ponovo pred sudom saslušaju svi svedoci, a ne da se čitaju njihovi iskazi. Iskaze su na ovom pretresu dali svedoci Vladimir Purković, Srboljub Nikolić, Radmila Brstina i Marjan Mirčevski, koji su ostali pri ranije datim izjavama, dok se osmoro pozvanih svedoka nije pojavilo u sudnici.¹⁶⁷ Pored toga, odbrana je po ko zna koji put insistirala da se putem video linka sasluša Ratko Mladić.

Na pretresu održanom 24. novembra 2015. godine izostao je penzionisani general-potpukovnik Vojske Republike Srpske Marko Lugonja, a njegovi advokati nisu znali zašto nije pristupio u sud, jer se inače redovno odaziva svim pozivima. Zbog toga je naredni pretres zakazan za 10. februar 2016. godine.¹⁶⁸

Uopšte gledano, sudski proces je vodilo 5 sudija, postupak je ušao je u devetu godinu pri čemu se nije mnogo odmaklo sa iskazima svedoka niti sa iznošenjem dokaza bez obzira što je prošlo skoro 5 godina od (prve) prvostepene presude. Uprkos značaju ovog postupka za procesuiranje optuženih za ratne zločine, ovaj proces je na agendi pravosudnih organa marginalizovan, a širu javnost više ne interesuju čak ni romansirane priče o tome kako i gde se skrivao Ratko Mladić.

Suđenje pripadnicima Oslobodilačke vojske Kosova

Blizu karaule „Košara,, gde se vršilo linijsko obezbeđenje granice između Albanije i Kosova 30. septembra 1998. godine u 11:45 vozilo u kome su se nalazili pripadnici Vojske Jugoslavije (VJ) naišlo je na zasedu pripadnika Oslobodilačke vojske Kosova (OVK). Nakon pučnjave koja je usledila stradalo je petorica pripadnika VJ. Trojica njih je bila na redovnom odsluženju vojnog roka: Vladimir Radoičić, Ilija Pavlović i Miladin Gobeljić, dok su Miroslav Jocić i Miloš Pavlović bili profesionalni vojnici. Neposredno pre ovog događaja između karaula „Moja čoban,, i „Morina,, ista grupa pripadnika OVK podmetnula je dve protivtenkovske mine, koje su vozilo VJ digle u vazduh i pri tom nanele telesne povrede vojnicima koji su se u vozilu nalazili Bundalo Milanu, koji je od zadobijenih povreda i preminuo, zatim Mihajlović Bobanu, Kostić Saši, Jovanović Slađanu i Tasić Goranu.

167 „Odbrana jataka traži saslušanje Ratka Mladića“, Nezavisne novine: <http://bit.ly/1Sv8mg6>;

168 „Suđenje Mladićevim jatcima odloženo za februar“, B92: <http://bit.ly/1KU55ED>;

169 Više na: <http://bit.ly/1KK3CAB>;

SUD

Viši sud u Nišu

SUDIJA

Nebojša Žikić

BROJ PREDMETA

K-184/2013

OPTUŽENI

Šićer Maljoku, Gaši Džafer, Gacaferi Demuš, Maljoku Dema, Argon Isufi, Čuni Anton, Rabit Alija I Rustem Beriša.

TUŽIOCI

Više javno tužilaštvo u Nišu

TUŽBA PODNETA

22.01.2013.

KRIVIČNO DELO

Terorizam, član 312. ZKP

Pripadnike OVK u zasedi predvodio je pokojni Agim Ramadani, a o napadu na vojno vozilo postoji i snimak pod nazivom Agim Ramadani Feniks Košare.¹⁶⁹ Na snimku se može videti kako grupa čeka u zasedi 30. septembra 1998. godine, period napada i vreme nakon ubistva vojnika.

Više javno tužilaštvo u Nišu je za ovaj slučaj podiglo optužnicu jula 2009. godine protiv osmorice pripadnika OVK. Optuženi su Šićer Maljoku, Gaši Džafer, Gacaferi Demuš, Maljoku Dema, Argon Isufi, Čuni Anton, Rabit Alija i Rustem Beriša.

Optuženi su da su kao deo terorističke grupe OVK pod nazivom „Kobre,, postavili dve protivtenkovske mine, koje su podigle u vazduh vozilo VJ, a zatim kao deo iste terorističke grupe u zasedi sačekali patrolu VJ, pri čemu je stradalo petorica vojnika, dok je dvojica vojnika napad preživelo.¹⁷⁰ Optuženi su i da su neposredno nakon ovih događaja organizovali zasedu i otvorili vatru na helikopter VJ koji je doleteo da zbrine ranjene i odveze poginule.¹⁷¹ Optuženima se na teret stavlja krivično delo terorizma. Decembra 2010. godine predmet je prebačen Višem sudu u Kosovskoj Mitrovici, koji je 15. novembra 2011. godine doneo presudu kojom se svi optuženi proglašavaju krivima i osuđuju na kaznu od 15 godina zatvora.¹⁷² Apelacioni sud u Nišu je ovu presudu ukinuo¹⁷³ i predmet vratio na ponovno suđenje, ovoga puta pred Višim sudom u Nišu. Novi postupak započeo je 24. septembra 2015. godine.

Kao i u slučaju prvostepenog postupka okrivljeni nisu dostupni sudu, te će im se i u ponovljenom postupku suditi u odsustvu.

170 Optužnica VJT u Nišu od 1. oktobra, 2015. godine

171 Optužnica VJT u Nišu od 31. jula, 2009. godine

172 Više na: <http://bit.ly/iPH7ZcK>;

173 Više na: <http://bit.ly/iRvywyf>;

U dosadašnjem toku postupka na glavnom pretresu od 24. septembra, 2015. godine ispitani su oštećeni kao svedoci Simić Goran, Kostić Saša, Tasić Goran, Goran Loznica koji su ostali pri iskazu koji su dali istražnom sudiji još 2009. godine. Oštećeni Blagica Bundalo, Pavlović Slavko, Lozanka Radoičić takođe ostaju pri iskazu koji su istražnom sudiji dali 2009. godine. Ovom prilikom uzet je iskaz i od oštećenih Miluna Gobeljića i Pavlović Dušanke. Na glavnom pretresu od 12. novembra ispitani su svedoci Dražić Dobrosav, starešina VJ i Zdravković Dejan oficir VJ. Dejan Zdravković je na kraju svog svedočenja obavestio sud da je 30. oktobra dobio telefonski poziv u kojem mu je zaprećeno da ne dolazi na pretres, zbog čega je protiv n lica podneo krivičnu prijavu zbog ugrožavanja lične sigurnosti.

Glavni pretres od 12. januara 2016. godine je odložen zbog nedolaska veštaka Radovana Karadžića. Prisustvo veštaka za javnog tužioca je važno, zbog toga što mišljenje veštaka iz nalaza smatra selektivnim, jer za dvojicu stradalih (Iliju i Miloša) nisu navedene vrste i težine telesnih povreda. Kompletno mišljenje uz nalaz tužiocu je neophodno, kako bi precizirao optužnicu. Zavod za sudsku medicinu iz Niša je na dan pretresa obavestio sud da odabrani veštak neće moći da prisustvuje jer je angažovan kao nastavnik za izvođenje praktične nastave na Medicinskom fakultetu u Nišu. Sud je odsustvo smatrao opravdanim.

Na glavnom pretresu od 17. februara 2016. godine okrivljeni su proglašeni krivim za krivično delo terorizma u saizvršilaštvu a u vezi sa krivičnim delom upućivanja i prebacivanja na teritoriju SRJ oružanih grupa, oružja i municije. I po tački 1 i po tački 2 im je izrečena kazna zatvora od po 10 godina, te im je izrečena jedinstvena kazna zatvora od 15 godina. Sud je bez svake sumnje utvrdio da su okrivljeni bili članovi grupe Kobra i da su sa još 30 neidentifikovanih lica izvršili krivično delo koje im se optužnicom stavlja na teret. Sud je istakao da je ova kazna izrečena zbog zabrane preinačenja na štetu okrivljenih. Naime, u prethodnom postupku koji se vodio pred Višim sudom u Kosovskoj Mitrovici na presudu suda žalbu je izjavio samo branilac okrivljenih, te veće Višeg suda u Nišu u ponovljenom postupku nije moglo da izrekne kaznu veću od one koju je izrekao Sud u Kosovskoj Mitrovici.

Slučaj Žandarmerije u Srbiji

Zakon o policiji u prvom članu definiše policiju kao državni organ koji „... pruža podršku vladavini prava u demokratskom društvu i odgovorna je za ostvarivanje bezbednosti u skladu sa zakonom.,, „Obavljanjem policijskih poslova policija svima pruža zaštitu njihovih prava i sloboda.,, Ovim citatima iz zakona naglašava

se važnost policije kao izvršnog organa u pravilnom funkcionisanju svake demokratske države. Od organa koji su zaduženi da se staraju o bezbednosti, pripadnici Žandarmerije su postali ti koji su u javnosti prepoznati kao oni koji bezbednost ugrožavaju.

Prema poslednjim izmenama Zakona o policiji Žandarmerija je od specijalne jedinice postala posebna jedinica policije.

Inicijativa smatra značajnim da se na jednom mestu pobroje slučajevi koji su poznati široj javnosti, i koji su važni kada se sagledava celokupna slika rada Žandarmerije. Cilj je da se ukaže na to da rad organa kao što je policija mora biti strogo kontrolisan, a da ponašanje pripadnika policije mora da odgovara funkciji osiguravanja bezbednosti koju bi građanima jedne države trebalo da pružaju.

Od 2013. godine zabeleženo je više slučajeva kršenja zakona od strane pripadnika Žandarmerije. Od velikog je značaja da odgovori sudskih organa na ova kršenja zakona budu adekvatni. Gledajući hronološki u medijima su se pojavili maja 2013. godine slučaj o kopanju zlata takozvane „Žandarmerijske mafije”,¹⁷⁴ jula 2013. godine žandarm koji je ubio i zapalio dvojicu mladića kojima je dugovao novac, oktobra 2013. godine slučaj pucanja žandarma iz auta, novembra 2013. godine žandarm koji je ubio dilera droge.

SLUČAJ KOPANJA ZLATA

Prema pisanjima medija Sektor unutrašnje kontrole policije (SUK) septembra 2012. godine započeo je istragu niškog odreda Žandarmerije. Pod istragom su se našli Dragan Dikić, brat tadašnjeg komandanta Žandarmerije Bratislava Dikića, koji je bio pripadnik obaveštajnog sektora Žandarmerije u Nišu i još sedamnaest¹⁷⁵ žandarma niškog odreda. Istraga se vodila zbog informacija da su se Dragan Dikić i grupa oko njega bavili ucenama, iznuđivanjem i reketiranjem. U medijima se navodilo da su se ova grupa bavila i obezbeđivanjem lokala i noćnih klubova između ostalog u Nišu, Kruševcu, Vranju.¹⁷⁶ Prema mnogobrojnim novinskim tekstovima istraga se intenzivirala nakon što je 27. januara 2013. godine u Nišu, zbog zelenaških dugova, ubijen Đorđe Stojanović postavljanjem eksplozivne naprave ispod automobila.¹⁷⁷ U istrazi koja je pokrenuta među osumnjičenima bila su i dvojica pripadnika Žandarmerije, koja su podvrgnuta

174 Više na: <http://bit.ly/1QZyhtf>;

175 Više na: <http://bit.ly/1Qan2kA>;

176 Više na: <http://bit.ly/1Wg1SzU>;

177 Više na: <http://bit.ly/1Ta6DvB>;

poligrafskom ispitivanju.¹⁷⁸ O učešću žandarma u izvršenju ovog krivičnog dela nema zvanične potvrde.¹⁷⁹ Prema rečima nekadašnjeg načelnika Policijske uprave Niš „ima vrlo malo dokaza o ovom slučaju”,¹⁸⁰. Nakon više od tri godine o ovom slučaju imamo minimalno informacija, a dosta nagađanja. U martu 2013. godine portal dnevnog lista Blic je pisao da su inspektori sektora unutrašnje kontrole Ljubiša Puzović i Ivan Petković, koji su istraživali kriminalne aktivnosti niškog odreda Žandarmerije, dobili dvadesetčetvoro časovno obezbeđenje. Prema navodima istog teksta obezbeđenje je dodeljeno i Draganu Cvetkoviću načelniku sektora unutrašnje kontrole.¹⁸¹ Kako portal dnevnog lista Blic navodi istraživanje SUK bilo je usmereno i na informacije da je tridesetorica pripadnika žandarmerije na području Gamzigradske banje iskopavali privatno zemljište u potrazi za zlatom. Žandarmi su ove aktivnosti izvodili uz izgovor „vežbe marša,,. Kako se u tekstu navodi o svemu postoje video zapisi i izjave svedoka koje su uključene u izveštaj.¹⁸² Sektor unutrašnje kontrole je izveštaj predao Višem javnom tužilaštvu u Nišu, koje je trebalo da shodno navodima iz izveštaja dalje postupi.¹⁸³ Samo dan nakon što je Internet portal dnevnog lista Novosti objavio ovaj tekst Internet portal dnevnog lista Blic 15. maja, 2013. godine objavljuje tekst a naslovom „Vrh vlasti sprečio hapšenje brata komandanta Žandarmerije”,¹⁸⁴ U tekstu se navodi da je akcija hapšenja bila planirana za dan ranije, ali da se u poslednjem trenutku od nje odustalo po osnovu direktive koja je došla od „najvišeg vrha vlasti,,. U tekstu se navodi da tužilaštvo postavlja pitanja po čijem nalogu se od akcije odustalo, kada postoje kompletni dokazi o delovanju grupe oko Dragana Dikića. Jula 2013. godine, nakon ubistva dvojice mladića od strane žandarma iz Kraljeva, Bratislav Dikić je smenjen sa pozicije komandanta žandarmerije.¹⁸⁵ U julu iste godine, samo nedelju dana nakon smene svog brata, Dragan Dikić je dobio rešenje o bolovanju zbog „neprilagođavanja okolini,,.¹⁸⁶ U januaru 2014. godine žandarm Nenad Maksimović, koji je bio član obezbeđenja Bratislava Dikića, pretukao je goste niškog kafića Proces u kojem je honorarno radio kao obezbeđenje. Ovo je jedan od pripadnika Žandarmerije protiv kojeg je vođena istraga Sektora unutrašnje kontrole.¹⁸⁷

Inicijativa mladih za ljudska prava je Sektoru unutrašnje kontrole, na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, podnela zahtev za dostavljanje Izveštaja na koji nije odgovoreno. Shodno tome, Inicijativa je Povereniku za informacije od javnog značaja podnela žalbu zbog ćutanja organa uprave.

178 Više na: <http://bit.ly/1oucMr6>;

179 Više na: <http://bit.ly/1SiWLAH>;

180 Više na: <http://bit.ly/2oNM7H3>;

181 Više na: <http://bit.ly/1Kdp1CS>;

182 Više na: <http://bit.ly/1o1S5SL>;

183 Više na: <http://bit.ly/1PEX4A7>;

184 Više na: <http://bit.ly/1Wg1SzU>;

185 Više na: <http://bit.ly/1Wg2dTj>;

186 Više na: <http://bit.ly/1Wg2dTj>;

187 Više na: <http://bit.ly/1Qan2kA>;

SLUČAJ STANKA STOJANOVIĆA

Stanko Stojanović, pripadnik niškog odreda Žandarmerije, 18. oktobra 2013. godine, na kružnom toku u Nišu, ispalio je hitac iz službenog pištolja iz svog automobila, ranivši pri tom Anu D. koja je vozila automobil ispred njega. Prema pisanju medija Stojanović je hitac ispalio zbog toga što je oštećena automobil vozila, prema njegovom mišljenju, sporo.¹⁸⁸ Nakon događaja pobjegao je sa lica mesta i pokušao je da zakrpi rupu na autu i tako prikrije tragove izvršenog krivičnog dela. Uhapšen je 23. oktobra 2013. godine, od kada mu je i određen pritvor. Policija je auto pronašla u automehaničarskoj radnji u Vranju, a rupa od metka još uvek nije bila zakrpljena.¹⁸⁹ Nakon hapšenja, Stanković je, prema pisanju medija, priznao da je delo izvršio, braneći se pri tom činjenicom da je bio pijan i da se samog događaja jedva seća.¹⁹⁰ Više javno tužilaštvo u Nišu optužnicu protiv Stankovića podiglo je 20. decembra, 2013. godine, koja je potvrđena 28. januara, 2014. godine, a tada je doneto i rešenje o produženju pritvora. Pripremno ročište održano je 18. februara, 2014. godine. Glavni pretres održan je 07. marta, 2014. godine. Na glavnom pretresu Stankoviću je izrečena kazna zatvora od šest godina zatvora, za pokušaj ubistva.¹⁹¹ Na presudu je žalbu podnelo i tužilaštvo i oštećena, tužilaštvo je žalbu podnelo 27. marta 2014. godine. Apelacioni sud u Nišu je na žalbu tužilaštva doneo odluku 19. januara 2015. godine kojom se ukida prvostepena presuda zbog bitne povrede postupka.¹⁹²

U ponovljenom postupku održano je dva glavna pretresa 16. marta 2015. godine i 26. marta 2015. godine. Na glavnom pretresu od 26. marta, okrivljenom je izrečena presuda kojom se okrivljeni proglašava krivim. Na presudu su žalbu podneli oštećena i javni tužilac, tužilac je žalbu podneo 16. aprila, 2015. godine. Apelacioni sud je po žalbi doneo odluku 23. decembra, 2015. godine kojom je preinačio presudu.¹⁹³

188 Više na: <http://bit.ly/1WgzjKp>;

189 Više na: <http://bit.ly/1KdpqEM>;

190 Više na: <http://bit.ly/1SiWLAH>;

191 Više na: <http://bit.ly/1Xl2C7W>;

192 Tok predmeta K-14/2014,
<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

193 Tok predmeta K-8/2015,
<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

SLUČAJ RAIČIĆ ALEKSANDRA

Aleksandar Raičić je pripadnik niškog odreda Žandarmerije, koji je 27. novembra 2013. godine ubio Vlastimira Nalića. Raičić je nakon ubistva pokušao da pobjegne, ali je u pokušaju bekstva uhapšen 28. novembra 2013. godine na graničnom prelazu sa Crnom Gorom.¹⁹⁴

Policija je u vezi sa ovim slučajem uhapsila i Nikolu Stamenkovića, Uroša Božića i Ljiljanu Stamenković zbog sumnje da su izvršili krivično delo neprijavlivanje krivičnog dela i učinioca. Više javno tužilaštvo je od optužnice protiv njih odustalo 26. maja, 2015. godine.¹⁹⁵

Prema pisanjima medija Raičić je Naliću dugova novac za drogu, koji nije bio u mogućnosti da vrati, pritisnut Nalićevim insistiranjem, kako je sam rekao ubistvo je izvršio u afektu.¹⁹⁶ Mediji su pisali da su za Raičićevu zavisnost, kao i njegov rad kao obezbeđenje ugostiteljskih objekata znale i njegove starešine. Na Internet portalu dnevnog lista Blic objavljen je članak u kojem tadašnji komandant žandarmerije Milenko Božović izjavljuje da je Raičić 2011. godine disciplinski kažnjavao zbog neprilagođenog ponašanja i neodgovornosti. Prema rečima Božovića početkom novembra 2013. godine bio je „upućen zahtev za ciljani lekarski pregled zbog psiholoških promena.”¹⁹⁷ A u vreme ovog postupka, pred osnovnim sudom se protiv Raičića vodio postupak zbog izvršenja krivičnog dela neprijavlivanja krivičnog dela i učinioca.¹⁹⁸

Više javno tužilaštvo u Nišu je protiv Raičića podiglo optužnicu 08. aprila 2014. godine, koja je potvrđena 17. juna 2014. godine. Optužnica je izmenjena 07. aprila 2015. godine. Raičić je u pritvoru bio od 25. februara 2014. godine¹⁹⁹, a pritvor mu je u nekoliko navrata produžavan.²⁰⁰ Prvo i drugo pripremno ročište zakazani za 25. jul 2014. godine i 22. avgust 2014. godine nisu održana. Tek je pripremno ročište od 09. septembra 2014. godine održano. U toku postupka zakazano je sedam glavnih pretresa od kojih nijedan nije održan.²⁰¹ Internet portal dnevnog lista Blic je nakon glavnog pretresa zakazanog za februar 2015. godine, izvestio da je Raičić na glavnom pretresu imao zdravstvene tegobe, zbog pucanja plućne maramice, usled čega nije mogao da prati suđenje. Njegov advokat je tom

194 Više na: <http://bit.ly/1LiYsXt>;

195 Tok predmeta K-112/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

196 Više na: <http://bit.ly/1Qann6O>;

197 Više na: <http://bit.ly/1Q9egNz>;

198 Više na: <http://bit.ly/1muud9v>;

199 Tok predmeta K-112/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

200 07.07.2014; 05.09.2014; 03.11.2014;

31.12.2014; 27.02.2015;

201 Tok predmeta K-112/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

prilikom podneo zahtev za veštačenje Raičićeve fizičke i psihičke sposobnosti da prati suđenje. Sudija Aleksandar Teodosić je zahtev prihvatio i naložio veštačenje.²⁰² Nalaz je podnet 18. marta 2015. godine, a nalaz je izvršila sudski veštak Snežana Kitanović.²⁰³

Više javno tužilaštvo u Nišu je 29. aprila 2015. godine za Aleksandra Rajčića podnelo predlog sporazuma o priznanju krivice. Predmet je rešen odlukom Veća o obustavi postupka od 3. juna 2015. godine.²⁰⁴ Sporazumom sa tužilaštvom Raičić je za krivično delo teškog ubistva osuđen na kaznu zatvora od 30 godina.²⁰⁵ Krivičnim zakonikom za krivično delo teškog ubistva predviđena je kazna zatvora od najmanje 10 godina ili kazna zatvora od 30 do 40 godina.²⁰⁶

SLUČAJ ALEKSANDRA KRSTIĆA

Aleksandar Krstić je pripadnik kraljevačkog odreda Žandarmerije koji je 14. jula, 2013. godine službenim pištoljem usmrtio dvojicu Jagodinaca Srđana Tomića i Aleksandra Nedeljkovića, a zatim auto kojim su se dovezli i u koji ih je smestio zapalio. Uhapšen je 15. jula 2013. godine, a 17. jula iste godine određen mu je pritvor.²⁰⁷ Nakon hapšenja Krstić je prema pisanjima medija odmah priznao izvršenje krivičnog dela. Krstić je Nedeljkoviću, prema sopstvenom priznanju, dugovao izvesnu sumu novca koju nije mogao da mu vrati, a koja je prema Krstićevim rečima bila kamata na pozajmljenu sumu. Tomića je ubio zato što se nalazio u autu, prema rečima Krstića on je bio „kolateralna šteta“,²⁰⁸ Pored Krstića, optuženi su i Goran Dabić i Ivana Radivojević za pomaganje u ubistvu. Dabić i Radivojević optuženi su da su Krstiću pomagali da ukloni tragove izvršenog krivičnog dela.

Postupak pred Višim sudom u Kraljevu započeo je 27. decembra, 2013. godine. Svih šest zakazanih glavnih pretresa je održano.²⁰⁹ Na poslednjem glavnom pretresu od 10. marta, 2014. godine Krstiću je izrečena najteža kazna zatvora od 40 godina, dok je Dabiću izrečena kazna zatvora od 7 godina i 10 meseci, a Ivani Radivojević kazna zatvora od 2 godine i 6 meseci. Prema pisanju Internet portala dnevnog lista Blic sudija je prilikom obrazlaganja presude rekao da je dokazano da su Dabić i Radosavljević pomogli u prikrivanju tragova, ali da Ivanu

202 Više na: <http://bit.ly/2oXl8W7>;

203 Tok predmeta K-112/2014, <http://bit.ly/1ogC2Ra>;

204 Tok predmeta K-112/2014, <http://bit.ly/1ogC2Ra>;

205 Više na: <http://bit.ly/1PPdEku>;

206 Krivični zakonik „Sl. glasnik RS“, br. ...

108/2014, član 114

207 Tok predmeta K-90/2013, <http://bit.ly/1ogC2Ra>;

208 Više na: <http://bit.ly/1KHvigo>;

209 27.12.2013; 24.01.2014; 27.01.2014; 18.02.2014; 24.02.2014; 10.03.2014.

Radosavljević nije mogao da kazni istom kaznom, jer zakon predviđa naviše do tri godine zatvora za srodnike do određenog stepena srodstva.²¹⁰ Ivana Radosavljević je vanbračna partnerka Aleksandra Krstića. Na presudu kojom se optuženi proglašavaju krivim, žalbu je 24. aprila, 2014. godine podnelo Više javno tužilaštvo u Kraljevu, ali i branioci okrivljenih. Tužiteljka je za Krstića i Dabića zatražila kaznu od 30 do 40 godina zatvora, a za Ivanu Radosavljević kaznu od 10 godina zatvora.²¹¹ Apelacioni sud u Kragujevcu je 11. jula, 2014. godine doneo odluku kojom je prvostepenu presudu zbog bitne povrede postupka ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje.²¹²

Inicijativa mladih za ljudska prava je Višem sudu u Kraljevu poslala zahtev da na osnovu Zakona o informacijama od javnog značaja dostave spise predmeta. Viši sud na ovaj zahtev nije dao nikakav odgovor.

Ponovno suđenje pred Višim sudom u Kraljevu započelo je 1. oktobra 2014. godine. Od petnaest zakazanih glavnih pretresa²¹³, održano je samo dva, 16. aprila 2015. godine i 27. aprila 2015. godine. Predmet je rešen presudom kojom se optuženi oglašava krivim od 28. aprila. 2015. godine.²¹⁴ Novom presudom Krstiću je potvrđena kazna zatvora od 40 godina, kazna je potvrđena i Ivani Radosavljević, dok je Goranu Dabiću kazna povećana na 9 godina zatvora.²¹⁵ Sud je 4. juna, 2015. godine doneo rešenje kojim se optuženi upućuje na izvršenje kazne pre pravnosnažnosti presude. Žalbu na ponovnu presudu podnelo je javno tužilaštvo 9. juna 2015. godine, ali i branioci okrivljenih. Drugostepena odluka o delimičnom preinačenju presude doneta je 6. oktobra, 2015. godine.²¹⁶ Na portalu sudova o statusu predmeta stoji da je predmet ožalben.²¹⁷

SLUČAJ RANKA PANIĆA

Na protesnom mitingu povodom hapšenja Ratka Mladića, koji je 29. jula, 2008. godine organizova Srpska radikalna stranka, jedan od učesnika protesta, Ratko Panić je zadobio teške telesne povrede. Od posledica zadobijenih povreda preminuo je u Urgentnom centru, 15. avgusta 2008. godine. Istragom je tek 2013.

210 Više na: <http://bit.ly/1QaqKKU>;

211 Više na: <http://bit.ly/1QaqKKU>;

212 Tok predmeta K-90/2013,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

213 01.10.2014; 06.10.2014; 05.11.2014;

10.12.2014; 15.12.2015; 16.12.2014; 29.12.2014;

30.10.2014; 29.01.2015; 30.01.2015. 11.03.2015;

12.03.2015; 16.04.2015; 17.04.2015; 27.04.2015.

Tok predmeta K-60/2014

214 Tok predmeta K-60/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

215 Više na: <http://bit.ly/1QaqTyd>;

216 Tok predmeta K-60/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

217 Tok predmeta K-60/2014,

<http://bit.ly/1ogC2Ra>;

godine utvrđeno da su Panića pretukli pripadnici niškog odreda Žandarmerije.²¹⁸ Godinu dana nakon ovog saznanja priveden je i konkretni počinitelj, kome se na teret stavlja da je Paniću zadao smrtonosne povrede. Za ovo krivično delo osumnjičen je Nikica Ristić, pripadnik niškog odreda Žandarmerije.²¹⁹ Ristić je 05. septembra 2014. godine uhapšen, nakon čega mu je, prema pisanju medija određen pritvor.²²⁰ U medijima su se zatim pojavile informacije da je Ristić jedan iz grupe žandarma oko Dragana Dikića o kojem je Sektor unutrašnje kontrole sačinio izveštaj.²²¹ Internet portal dnevnog lista Blic je 30. decembra 2015. godine objavio vest da je vanpretresno veće Višeg suda u Beogradu potvrdilo optužnicu protiv Nikice Ristića.²²² O daljem toku postupka, za sada nema više informacija.

ZAKLJUČAK

Dva problema se izdvajaju posmatrajući navedene slučajeve. Prvi je sam rad Žandarmerije, a drugi je postupci koji se vode, odnosno ne vode protiv pripadnika Žandarmerije.

Iz svih gore navedenih informacija možemo zaključiti da su pre svega starešine Žandarmerije bile upoznate sa tim da se njihovi podređeni u slobodno vreme bave obezbeđivanjem privatnih objekata. Prema članu 133 Zakona o policiji policijski službenici ne mogu obavljati poslove koji su nespojivi sa policijskom dužnošću. Prema istom članu „aktom ministra se bliže definišu poslovi... kao i uslovi za obavljanje poslova van radnog vremena“. Ministar do sada nije bliže definisao ove poslove. Prema članu 157 istog zakona bavljenje ovakvim delatnostima predstavlja tešku povredu službene dužnosti. Nacrt novog Zakona o policiji, koji još uvek nije na snazi, u svom članu 168 o nespojivim poslovima i delatnostima sa policijskim kaže „poslovi kojima komercijalizuju znanje i veštine stečene u Ministarstvu“. Nacrtom zakona se malo bolje objašnjavaju ovi poslovi, ali svakako nedovoljno jasno. Ovakav propust u aktima je veliki, ali i bez bliže definicije može se zaključiti da bi rad u obezbeđenju privatnih objekata bio nespojiv sa policijskim poslovima, jer se radi o direktnom sukobu interesa. Nereagovanje starešina na ovakve delatnosti svojih podređenih takođe predstavlja kršenje službene obaveze, za koju, koliko je do sada javnosti poznato, niko nije odgovarao. Smenjivanje komandanta Žandarmerije nije dovoljno. Odlaskom njega sa pozicije nisu prestali da postoje svi prekršaji koji su do sada učinjeni, a za koje postoje pojedinačni počinioci, neophodno je da svi oni odgovaraju.

218 Više na: <http://bit.ly/1Sj40aj>;

219 Više na: <http://bit.ly/2oqvrzV>;

220 Više na: <http://bit.ly/1QtjQpz>;

221 Više na: <http://bit.ly/1ouljKL>;

222 Više na: <http://bit.ly/1O4F2VU>;

Drugi problem ovog pitanja jeste rad pravosudnih organa. Pod ovim pre svega mislimo na nedostatak reakcije pravosudnih organa kada je u pitanju Izveštaj Sektora unutrašnje kontrole. Naime, u ovom primeru imamo gotovo apsurdnu situaciju gde su organi samog ministarstva unutrašnjih poslova obavili svoj posao i prikupili informacije o radu svojih kolega, a da nadležno tužilaštvo na to nije reagovalo. Sektor unutrašnje kontrole je obavio višemesečnu istragu, sačinio izveštaj o istrazi i sve informacije prosledio javnom tužilaštvu koje bi po pravilu trebalo da reaguje. Od predaje izveštaja do danas o svim delima o kojima imamo informacije iz medija nije bilo nikakvog postupka. Ne samo da nije bilo krivičnih prijavi, već tužilaštvo nije reklo ni da nema dovoljno dokaza za pokretanje krivičnog postupka. O izveštaju je samo prestalo da se govori, verovatno sa namerom da se sve prosto zaboravi.

Dario Milenković

Inicijativa mladih za ljudska prava je u saradnji sa organizacijom ARTum, od 10. do 13. maja 2007. godine, organizovala Mirovni karavana u Nišu. Učesnici i učesnice Mirovnog karavana su bili mladi ljudi sa prostora bivše SFRJ koji su putujući regionom promovisali nenasilje, mir i demilitarizaciju. Jedna od manifestacija karavana je bio i koncert u klubu niškog Pravnog fakulteta na kojim su svirali bendovi i didžejevi iz regiona.

Drugog dana festivala, manifestaciju je u dva navrata napala grupa skinhedsa. Nakon prvog napada, kada je nekoliko učesnika zadobilo lakše telesne povrede, pozvana je policija koja je izvršila uviđaj. Organizatori su zamolili patrolu policije da ostane u slučaju da se napad ponovi na šta su policajci rekli da je sve u redu, da će pronaći napadače, da to nije ništa neuobičajeno i da nema razloga za paniku, nakon čega su otišli. Drugi napad se desio nekoliko sati kasnije ispred kluba Pravnog fakulteta gde je ista grupa napala učesnike festivala. Nakon opšte tuče, koja je nastala, skinhedsi su se povukli, a organizatori ponovo pozvali policiju, koja nije uradila ništa da osigura bezbednost učesnika i izvođača.

Krivične ili prekršajne prijave protiv grupe skinhedsa nisu podnete dok je paradoksalno Osnovno javno tužilaštvo iz Niša podnelo krivičnu prijavu protiv jednog od organizatora Darija Milenkovića. On se tereti da je navodno tokom tuče udario, pivskom flašom, Miloša Brankovića koji je došao sa grupom skinhedsa, i pritom mi naneo tešku telesnu povredu.

Prvostepeni postupak je trajao dve i po godine. Osnovni sud je, 22. oktobra 2013. godine, doneo oslobađajuću presudu. Tužilaštvo je podnelo žalbu i Apelacioni sud je vratio postupak na ponovno suđenje zbog povreda postupka, nakon više od godinu dana razmatranja.

SUD	PODNOŠILAC
Osnovni sud u Nišu	Osnovno javno tužilaštvo
SUDIJA	PREDMET PRIMLJEN
Ivana Milovanović	21.04.2015.
BROJ PREDMETA	KRIVIČNO DELO
K-409/2015	Teška telesna povreda iz čl. 121 st. 1 KZ
OPTUŽENI	STATUS PREDMETA
Dario Milenković	Nerešen

Ponovni postupak je počeo pred Osnovnim sudom u Nišu 21. aprila 2015. godine.

U 2015. godini je zakazano osam pretresa. Na tim pretresima su ispitivani svedoci incidenta za koji se optuženi tereti. Ni na jednom od pretresa nije prisustvovao oštećeni Miloš Branković, koga je predstavljao punomoćnik. Obrazloženja za izostanke su različita, ali uglavnom se oštećeni nije nalazio u zemlji zbog poslovnih obaveza.

Većina ispitanih svedoka je potvrdila svoje prethodne iskaze, da se optuženi Milenković za vreme drugog incidenta nalazio na bini sa svojim bendom i da nije nikako mogao da učestvuje u tuči sa skinhedsima. Jedan od svedoka, koji je ranije tvrdio da je optuženi učestvovao u tuči, je promenio iskaz i demantovao prethodni.

Glavni pretresi se nastavljaju sredinom februara.

Govor mržnje na internet portalu „Nova srpska politička misao“

Inicijativa mladih za ljudska prava je 5. maja 2009. podnela tužbu protiv autora teksta „Očevi, oci i maćehe Srbije“, Zorana Grbića, i urednika internet časopisa „Nova srpska politička misao“, Đorđa Vukadinovića. Tekst je objavljen 27. aprila iste godine na sajtu ovog časopisa. Tužba je podneta zbog, kako se u njoj navodi, povrede zabrane govora mržnja iz člana 38 (prethodnog) Zakona o javnom informisanju.²²³ U međuvremenu je donet i stupio je na snagu novi Zakon o javnom informisanju i medijima, koji zabranjuje objavljivanje govora mržnje u članu 75.²²⁴

Prvostepeni postupak je vođen pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu, a za postupajućeg sudiju je izabrana sudija Jelena Kilibarda. Tokom trajanja postupka je održano šest od deset zakazanih ročišta, a tuženi je neprestano pokretao pitanje aktivne legitimacije tužioca. Prvostepeni postupak je završen gotovo tri i po godine kasnije, 24. oktobra 2012, presudom kojom je odbijen tužbeni zahtev tužioca. Tužilac je potom podneo žalbu 30. oktobra iste godine, a Viši sud je svojom odlukom ukinuo prvostepenu presudu usled bitne povrede postupka, pa je usled toga predmet vraćen na ponovno razmatranje.

U ponovljenom postupku slučaj je dodeljen istom sudiji, ali početkom 2015. godine dolazi do promene postupajućeg sudije, te je postupak vodila sudija Jelena Stojiljković. Tokom ponovljenog postupka je bilo zakazano ukupno deset ročišta, od kojih je pet bilo neodržano. Osuđujuća presuda²²⁵ je doneta 10. jula 2015, posle nešto više od tri godine trajanja postupka. Trajanju postupka je, pored neodržavanja ročišta (od pet ukupno neodržanih, tri zaredom), doprineo i vremenski razmak između ročišta, koji je u jednom slučaju iznosio čak pet meseci.

223 Zakon o javnom informisanju (Službeni glasnik RS, br. 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 – odluka US i 41/2011 – odluka US), član 38: „Zabranjeno je objavljivanje ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica, zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu ili zbog njihove seksualne opredeljenosti, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo“.

224 Zakon o javnom informisanju i medijima (Službeni glasnik RS, br 83/2014 i 58/2015), čl. 75: „Idejama, mišljenjem, odnosno informacijama, koje se objavljuju u medijima ne sme se podsticati diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, polu, zbog njihove seksualne opredeljenosti ili drugog ličnog svojstva, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo.“

225 Presuda dostupna u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

Sud je u presudi utvrdio da objavljeni tekst predstavlja govor mržnje. Sud je takođe obavezao prvotuzhenog i drugotuzhenog da sa internet sajta „Nova srpska politička misao“ uklone sporni tekst od 27. aprila 2009. i zabranio im da isti drže i/ili ponovo objave, kao i druge slične tekstove koji sadrže ideje, informacije i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv drugih nacija i koji predstavljaju govor mržnje. Presudom su obavezani i da na pomenutom internet sajtu, u rubrici „Politički život“, bez naknade objave presudu u celosti bez ikakvog komentara.

Obrazlažući ovakvu odluku, sud je naveo da je mržnja neprijateljsko osećanje prema nekome i da predstavlja psihološki osnov za stvaranje konfliktnih situacija i preduzimanje određenih akcija, usled čega mogu nastati teški poremećaji među narodima i nacionalnim manjinama, verama ili rasama, koje često prate i druge teške posledice. Sud je odbio da primeni član 40. stav 1. tačka 1. Zakona o javnom informisanju (u novom, Zakonu o javnom informisanju i medijima, član 76. stav 1. tačka 1.) koji predstavlja *lex specialis* u odnosu na opštu zabranu govora mržnje i propisuje da povreda zabrane govora mržnje neće postojati ako je informacija deo novinarskog teksta, a objavljena je bez namere da se podstiče na diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica iz člana 38. (75.), posebno ako je takva informacija deo objektivnog novinarskog izveštaja. Sud je, imajući u vidu sadržinu spornog teksta, došao do zaključka da iz istog proizilazi da je postojala namera da se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv albanskog naroda, te da nisu ispunjeni uslovi za primenu prethodno pomenutog člana.

Govoreći o sadržini spornog teksta, sud se posebno osvrnuo na deo teksta koji govori kako „teško da u današnjoj situaciji normalan čovek, neko ko nije robot ili internacionalista, može da istrpi a da ne prizna da su njihova (albanskog naroda – prim. a.) najznačajnija, svetski poznata dela trgovina ljudima, proizvodnja i organizovana prodaja narkotika, trgovina ljudskim organima, a dostignuća krvna osveta, teroristički napadi, logori, „kuće“, i plemenski način života...“ Po oceni suda, premda je nesporno da se u ovom slučaju radi o ličnom stavu autora, govor mržnje se može podsticati i iznošenjem ličnih stavova, neistinitih navoda, stereotipa i predrasuda. Sud se takođe pozvao na Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1969, kao i na Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. U vezi sa time, u presudi je istaknuto da pravo na slobodu mišljenja sa sobom povlači posebne dužnosti i odgovornosti, te da sporni tekst predstavlja zloupotrebu prava na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Žalba na prvostepenu presudu je podneta Apelacionom sudu u Beogradu 27. jula 2015.²²⁶

226 Žalba i odgovor na žalbu su dostupni u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

Slučaj SNP Naši: „Spisak 30 najvećih srbomrzaca i izdajnika“

Slučaj povodom „Spiska 30 najvećih srbomrzaca i izdajnika“ je otpočeo pre nešto više od godinu dana. Spisak je objavljen na sajtu SNP Naši 28. marta 2014, i sadrži imena 30 javnih ličnosti koje, prema predsedniku SNP Naši Ivanu Ivanoviću, predstavljaju „najveće srbomrzce i izdajnike“. Spisak je bio upućen ambasadoru Ruske Federacije u Beogradu, Aleksandru Čepurinu.

Optužni predlog²²⁷ je podnet 3. juna 2014. Njime se Ivanu Ivanoviću na teret stavlja krivično delo iz člana 387. Krivičnog zakonika Republike Srbije: rasna i druga diskriminacija. Radnja drugog oblika ovog krivičnog dela, za koje se Ivanović tereti, podrazumeva „proganjanje organizacija ili pojedinaca zbog njihovog zalaganja za ravnopravnost ljudi“ (st. 2). Kao i za prvi (osnovni) oblik, zaprećena kazna jeste zatvor od šest meseci do pet godina.

Suđenje u ovom postupku je počelo 19. februara 2015. pred Višim sudom u Beogradu, u prisustvu postupajućeg sudije Zorana Ganića. Tom prilikom, optuženi se izjasnio da nije kriv i da nije imao nameru da bilo koga diskriminiše. Ivanović je naveo da su se imena određenih javnih ličnosti na tom spisku pojavila zbog njihovih političkih stavova. Sudija je istom prilikom odredio da se tokom glavnog pretresa saslušaju sve ličnosti sa spornog spiska.

Na glavnom pretresu, održanom 27. marta 2015, sud je saslušao glumicu Mirjanu Karanović, reditelja Gorana Markovića i psihologa Žarka Koraća. Sve troje su posvedočili da im je, nakon objavljivanja „Spiska,,“, bilo jako neprijatno zbog toga što su se našli na njemu.²²⁸

Sledeće zasedanje u glavnom pretresu je održano 29. aprila 2015, i tom prilikom je saslušana Latinka Perović, koja se takođe našla na pomenutom spisku. Tom prilikom je izjavila da se ne oseća ugroženo zbog činjenice da se našla na spornom spisku.²²⁹

Na glavnom pretresu održanom 29. jula 2015 svedočili su predsednik skupštinskog Odbora za Kosovo i Metohiju, Milovan Drecun, i Srđa Popović. Drecun je naveo da je dobijao pretnje nakon objavljivanja spiska, ali da ne zna da li oni imaju veze s

227 Optužni predlog dostupan u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

228 Više na: <http://bit.ly/1R4ZVoC>;

229 Više na: <http://bit.ly/1RH6GPJ>;

tim i da se ne oseća ugroženim. S druge strane, Srđa Popović je izjavio da se oseća ugroženim „dok god u Srbiji postoje ljudi koji prave spiskove“.²³⁰

16. oktobra 2015. su svedočili urednik TV B92 Veran Matić, glumac Nikola Đuričko i Svetlana Lukić, urednica sajta „Peščanik“.²³¹ Nijedno od troje saslušanih nije izjavilo da se osetilo ugroženim nakon objavljivanja spornog spiska.

Suđenje je potom nastavljeno 13. novembra iste godine, kada je saslušan savetnik bivšeg predsednika Srbije, Nebojša Krstić. Krstić je tom prilikom izjavio da se ne oseća progonjenim.²³²

Poslednje zasedanje u glavnom pretresu je održano 24. decembra 2015, kada su saslušani Jelena Milić, Srbijanka Turajlić i Teofil Pančić.²³³

Iako su suđenja relativno često zakazivana, iz prethodnog pregleda se može videti da je pravosuđe nesposobno da za godinu dana sasluša 30 svedoka.

Nastavak glavnog pretresa je zakazan za 26. februar 2016. Tada bi trebalo da budu saslušani Gorčin Stojanović, Petar Luković, Branko Radun, Nenad Lj. Stefanović i Dragomir Anđelković.

Govor mržnje lista Kurir – pretnje Danku Runiću

Komitet pravnik za ljudska prava – YUCOM podneo je tužbu protiv lista Kurir 10. januara 2013, vlasnika internet portala Kurir info, zbog povrede zabrane govora mržnje, propisane (tadašnjim) Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o zabrani diskriminacije. Tužba je podneta zbog teksta objavljenog 28. novembra 2012 pod naslovom „BRUKA: Čedin direktor slavi Dan albanske zastave“, kao i zbog komentara objavljenih na internet portalu ovog lista. Tekst je bio usmeren protiv Danka Runića, u to vreme direktora Agencije za evropske integracije i saradnju sa udruženjima Grada Beograda, dok su objavljeni komentari sadržali pretnje i negativne kvalifikacije na račun oštećenog, poput „Ovu budalu pod hitno treba integrisati u temelj neke buduće zgrade“ i „Plašiš se za svoju bezbednost, i trebaš da se plašiš. Sačekaj da cela Srbija sazna za ovo, možeš odmah da pališ za Tiranu.“²³⁴

230 Više na: <http://bit.ly/2ozDGtF>;

231 Više na: <http://bit.ly/1PNbrlV>;

232 Više na: <http://bit.ly/1RH6ShO>;

233 Više na: <http://bit.ly/215cpgT>;

234 Tekst dostupan na: <http://bit.ly/1TjDxtz>;

Tužbom su, pored lista Kurir, obuhvaćeni i odgovorni urednik digitalnog izdanja Sanja Lakić i autorka spornog teksta Katarina Blagojević. Postupak je pokrenut pred Višim sudom u Beogradu, a predmet je dodeljen sudiji Vesni Đeletović Cucić.

Prvo ročište, ujedno i jedino u 2013, je održano 14. novembra. Zastupnik tuženih je tom prilikom ostao pri navodima odgovora na tužbu, pozivajući se, između ostalog, i na neosnovanost tužbenog zahteva jer Danko Runić nije pripadnik nacionalne manjine. U zapisnik je uneto da se tužbeni zahtev odnosi na govor mržnje usmeren prema nacionalnoj manjini, a ne prema pojedincu, kao i da je, budući da su komentari koji sadrže govor mržnje dopušteni na sajtu, neosnovan prigovor nedostatka pasivne legitimacije.

Tokom 2014. je bilo zakazano četiri ročišta, od kojih tri nisu održana. Jedino održano ročište je bilo ročište od 10. juna, na kojem je konstatovano da se ne može voditi postupak bez tužioca, koji je izostao iz opravdanih razloga. Zbog toga je zasedanje odloženo za 26. septembar iste godine, ali ono nije održano zbog štrajka advokata.

U 2015. je održano ukupno dva ročišta. Na prvom, 7. aprila, glavna rasprava je počela ponovo čitanjem predmetnih spisa, zbog promene postupajućeg sudije. Punomoćnici tužioca su ponovili zahtev za saslušanjem Nevene Petrušić, tadašnjeg Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, na okolnosti diskriminacije prema albanskoj manjini, kao i Galipa Bećira, bivšeg predsednika Nacionalnog saveta Albanaca, na okolnost stepena mržnje prema albanskoj nacionalnoj manjini u trenutku puštanja Ramuša Haradinaja na slobodu. Sud je doneo rešenje kojim se nesporno utvrđuje među parničnim stranama da je sporni tekst objavljen u listu Kurir navedenog datuma, da je drugotužena urednica digitalnog izdanja Sanja Lakić, a trećetužena autorka teksta Katarina Blagojević, te da su na internet izdanju Kurir-info ispod teksta objavljeni preteći komentari. Na kraju, sud je doneo rešenje da se izvedu dokazi, i to saslušanje drugotužene i trećetužene, svedoka Danka Runića, kao i čitanje pismenih dokaza u spisima predmeta.

Drugo ročište u 2015. je održano 22. septembra i na njemu je saslušan Danko Runić u svojstvu svedoka. Runić je izjavio da je sporna fotografija sačinjena 2008. u Prištini, za vreme održavanja albanskog nacionalnog praznika Dan zastave. Prema njegovim rečima, fotografija je nastala kao šala, a gde god da putuje sačinjava fotografije pored zastave tih zemalja. Ta fotografija je objavljena na facebook profilu Danka Runića, odakle je preuzeta i objavljena četiri godine

kasnije, 29. novembra 2012, za albanski nacionalni praznik, čijem je obeležavanju te godine prethodila oslobađajuća presuda Ramušu Haradinaju. Prema svedočenju Danka Runića, atmosfera u društvu je tada bila izuzetno napeta i postojale su tenzije između većinskog naroda i albanske nacionalne manjine. Takođe je naveo da je, nakon objavljivanja fotografije i teksta, počeo da dobija pretnje, kako preko sekretarice u Agenciji čiji je bio direktor u to vreme, tako i lične putem društvenih mreža i telefonom. Runić je zbog toga zatražio policijsko obezbeđenje, koje mu je dodeljeno na par dana, ali je nakon toga povučeno. Na kraju je dodao da za njega sporni tekst i fotografija predstavljaju „još jedan u nizu tekstova koji imaju za cilj raspirivanje rasne, verske i etničke mržnje“ u kojem je on bio „instrument“.²³⁵

Prvo ročište u 2016. je održano 18. januara. Na njemu je održano saslušanje trećetužene Katarine Blagojević, koja je izjavila da sa njene strane nije bilo loše namere, te da, s obzirom na to da Runić prima platu od Republike Srbije, javnost ima pravo da zna „zašto on slavi u Prištini nešto što naša država ne priznaje“²³⁶, očigledno dovodeći u vezu Dan albanske zastave, proslavu dobijanja nezavisnosti 28. novembra 1912, sa nezavisnošću južne srpske pokrajine. Objasnila je da je sliku i komentar prvi objavio jedan odbornik SNS-a na twitter-u, te da ih je ona potom prenela. Autorka spornog teksta je takođe izjavila da „nije bitno što je u pitanju albanska zastava“, te „da se pojavila slika na društvenim mrežama na kojoj se nalazi Runić u suknjici sa karnerima, to bi isto bila vest kao i nošenje kečeta.“²³⁷ Na pitanje sudije o motivu za objavljivanje ovakvog teksta je odgovorila da tu nema raspirivanja mržnje, već da objavljivanjem takvih tekstova novina raste. Takođe je dodala da je u pitanju novinarski tekst i da tu nema njenog ličnog stava, da Danka Runića ne smatra izdajnikom, da njoj lično Dan albanske zastave ne znači ništa i da nema stav po pitanju toga da li je političarima (ne)dopušteno da slave Dan albanske zastave. Može se zaključiti da je svedočenje Katarine Blagojević bilo dobro uvežbano, da je odgovarala veoma pažljivo, tačno znajući šta sme a šta ne sme da kaže.

Na istom ročištu je započeto i svedočenje drugotužene Sanje Lakić, odgovorne urednice internet portala Kurir info, koja je izjavila da je bila u obavezi da vest prenese na portal. Međutim, svedočenje je prekinuto iz razloga što se, među predmetnim spisima, nalaze samo komentari a ne i sam sporni tekst.

Sledeće ročište je zakazano za 14. april.

235 Kopija zapisnika sa ročišta je dostupna u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

236 Isto
237 Isto

Sloboda okupljanja i Anita Mitić

Ministarstvo unutrašnjih poslova podnelo je zahtev za pokretanje prekršajnog postupka protiv direktorke Inicijative mladih za ljudska prava Anite Mitić zbog prekršaja iz Zakona o okupljanju građana²³⁸, odnosno zbog sazivanja skupa u noći 10. jula 2015 – veče uoči obeležavanja godišnjice genocida u Srebrenici.

Ovo je bila jasna građanska reakcija na zabranu skupa Sedam hiljada koji je bio prijavljen nadležnim organima za 11. jul i zabranjen odlukom Ministarstva unutrašnjih poslova²³⁹ dan uoči održavanja skupa. Kao formalni organizator skupa, Inicijativa je podnela ustavnu žalbu kojom osporava rešenje o zabrani skupa, međutim Ustavni sud još uvek nije odlučio o žalbi.

Povodom spontanog okupljanja građana 10. jula, Anita Mitić pozvana je na razgovor u PU za Grad Beograd nekoliko dana kasnije, gde joj je predloženo da se smatra organizatorom ovog javnog skupa na osnovu objava na njenom Fejsbuk profilu.

Inicijativa podseća da je Ustavni sud Srbije²⁴⁰ u aprilu 2015. godine proglasio Zakon o okupljanju građana u celini neustavnim, da je ta odluka stupila na snagu u oktobru 2015. godine, i smatra da usled toga prekršajni postupak protiv Anite Mitić mora biti obustavljen, pošto je prekršaj za koji je okrivljena trenutno nepostojeći u pravnom sistemu Srbije.

Postojeća zakonska rešenja podrazumevaju da na spontano okupljanje niko ne sme da poziva građane, što u realnosti potpuno obesmišljava celokupni koncept spontanog okupljanja. Prema evropskim standardima zaštite ljudskih prava i sloboda građani i građanke koji su palili sveće 10. jula ispred zgrade Predsedništva Srbije imali su pravo na to. Takođe, i članovi/ice Srpske radikalne stranke i Srpskog sabora Zavetnici koji su okupili u isto vreme i na istom mestu, imali su pravo da mirnim kontraskupom izraze svoje neslaganje sa time.

Međutim, pojedini učesnici ovih kontraskupova su vređali, uznemiravali i pretili građanima i građankama koji su palili sveće. Zabeleženo je i nekoliko pokušaja fizičkog napada od strane pripadnika ovih desničarskih pokreta.

238 Zakon o okupljanju građana „Sl. glasnik RS“, br. 51/92, 53/93, 67/93 i 48/94, „Sl. list SRJ“, br. 21/2001 - odluka SUS i „Sl. glasnik RS“, br. 101/2005 - dr. zakon

239 Zabranu skupa dostupna u arhivi Inicijative mladih za ljudska prava

240 Odluka suda dostupna na: <http://bit.ly/2oBxPEa>;

Pripremni pretres se održao 03. februara 2016. godine u Prekršajnom sudu u Beogradu. Pravna zastupnica Anite Mitić je na samom početku pretresa predložila da se donese oslobađajuća presuda. U trenutku kada je održana komemoracija genocida u Srebrenici Zakon o okupljanju građana bio je u celini proglašen protivustavnim od strane Ustavnog suda Srbije, što čini i prekršaj za koji se Mitić tereti protivustavnim. Pretres je potom odložen kako bi se sudija upoznala sa odlukom Ustavnog suda.

SPISAK KORIŠĆENIH DOKUMENATA, NACRTA, KNJIGA, ANALIZA, IZVEŠTAJA, PRAVILNIKA, REZOLUCIJA

- Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije pravosuđa za period 2013–2018. godine
- Autentična tumačenja Narodne skupštine Republike Srbije
- Dopis Visokog saveta sudstva
- Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
- Izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije
- Konačna rang lista kandidata za izbor javnih tužilaca u javnim tužilaštvima u Republici Srbiji
- Međunarodna ljudska prava (Boris Krivokapić, Ivana Krstić, Milan Paunović, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2015, Beograd)
- Odluke o izboru javnih tužilaca od strane Narodne skupštine Republike Srbije
- Poslovnik Narodne Skupštine Republike Srbije
- Pravilnik o kriterijumima i merilima vrednovanja rada javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca
- Presude Evropskog suda za ljudska prava (Apicella v. Italy)
- Rezultati konkursa za izbor specijalnog tužioca za organizovani kriminal kao i konkursa za izbor tužioca pri Višem javnom tužilaštvu u Čačku
- Treći nacrt akcionog plana za Poglavlje 23

SPISAK KORIŠĆENIH PRAVNIH PROPISA I DRUGIH DOKUMENATA

- Krivični zakonik Republike Srbije, „Službeni glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014
- Nacionalna strategija reforme pravosuđa za period 2013–2018. godine, „Službeni glasnik RS“, br. 57/2013.
- Ustav Republike Srbije, „Službeni glasnik RS“, br. 98/2006
- Zakon o amnestiji, Službeni glasnik RS br. 107/2012
- Zakon o autorskim i srodnim pravima, „Sl. glasnik RS“, br. 104/2009, 99/2011 i 119/2012
- Zakon o državnom veću tužilaca, „Sl. glasnik RS“, br. 116/2008, 101/2010, 88/2011 i 106/2015
- Zakon o elektronskim medijima, „Sl. glasnik RS“, br. 83/2014
- Zakon o javnom informisanju „Službeni glasnik RS“, br. 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 – odluka US i 41/2011 – odluka US
- Zakon o javnom informisanju i medijima, „Službeni glasnik RS“, br. 83/2014 i 58/2015
- Zakon o javnom tužilaštvu, „Sl. glasnik RS“, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - dr. zakon, 101/2011, 38/2012 - odluka US, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - odluka US, 117/2014 i 106/2015
- Zakon o okupljanju građana „Sl. glasnik RS“, br. 51/92, 53/93, 67/93 i 48/94, „Sl. list SRJ“, br. 21/2001 - odluka SUS i „Sl. glasnik RS“, br. 101/2005 - dr. zakon
- Zakon o porezu na dobit pravnih lica, „Sl. glasnik RS“, br. 25/2001, 80/2002, 80/2002

- dr. zakon, 43/2003, 84/2004, 18/2010, 101/2011, 119/2012, 47/2013, 108/2013, 68/2014 - dr. zakon, 142/2014, 91/2015 - autentično tumačenje i 112/2015
- Zakon o uređenju sudova, „Sl. glasnik RS“, br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - dr. zakon, 78/2011 - dr. zakon, 101/2011, 101/2013, 106/2015 i 40/2015 - dr. Zakon
- Zakon o Visokom savetu sudstva, „Sl. glasnik RS“, br. 116/2008, 101/2010, 88/2011 i 106/2015
- Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku
- Zakona o obligacionim odnosima, „Sl. list SFRJ“, br. 29/78, 39/85, 45/89 - odluka USJ i 57/89, „Sl. list SRJ“, br. 31/93 i „Sl. list SCG“, br. 1/2003 - Ustavna povelja

MEDIJI, INTERNET PORTALI I OSTALE STRANICE

- Arhiva Inicijative mladih za ljudska prava
- B92
- Balkan Insight
- Blic
- Blog sudije Majića
- Danas
- Fond za humanitarno pravo
- Inter magazin
- Istinomer
- Južna Srbija
- Južne vesti
- Mera Vlade
- Mondo
- Narodna skupština Republike Srbije
- Naslovi.net
- Nezavisne novine
- Novi magazin
- Novi Magazin
- Paragraf LEX
- Peščanik
- Politika
- Portal N1
- Portal sudova
- Pravni portal
- Pravno informacioni sistem Republike Srbije
- Prva
- Radio slobodna Evropa
- RTS
- Sajt Državnog veća tužilaca
- Sajt grada Zrenjanina
- Sajt međunarodnog krivični tribunal za bivšu Jugoslaviju u Hagu
- Sajt Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS)
- Sajt Regulatornog tela za elektronske medije
- Sajt Udruženja novinara Srbije
- Sajt Udruženja sudija Srbije
- Sajt Udruženja tužilaca Srbije
- Sajt Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije
- Sajt Visokog saveta sudstva
- SHARE fondacija
- Sigurna kuća
- Telegraf
- Večernje novosti
- Vesti
- Vesti online
- Vreme
- You Tube
- YUKOM

CIP—Каталогизација
у публикацији
Народна библиотека Србије,
Београд

342.722:347.962.6(497.11)
347.9(497.11)

PRIMENA standarda pravičnog
suđenja u pravosudnom sistemu
Srbije : primena tranzicionih zakona
u Srbiji 2015. godine. – Beograd :
Inicijativa mladih za ljudska prava,
2016 (Beograd : Dual-mode). – 85 str;
24 cm. – (Program ljudskih prava)

Tiraž 300. – Napomene i
bibliografske reference uz tekst. –
Bibliografija: str. 84–85.

ISBN 978-86-85381-38-6

а) Правосуђе – Србија б) Право
на правично суђење – Србија
COBISS.SR-ID 221698316

